

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ประวัติและผลงานของพระครูสุทธรรมานุสิฐ วณฺณเมธี (ตุ้ลุง) เจ้าอาวาสวัดห้วยเกี๋ยง

พระครูสุทธรรมานุสิฐ วณฺณเมธี ท่านเรียกตัวเองว่า "ตุ้ลุง" ชื่อเดิม วิชัย วรรณดี เกิดเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2498 ณ บ้านเลขที่ 3 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เป็นบุตรคนโตของนายทอง นางป้อ วรรณดี มีพี่น้องทั้งหมด 5 คน ตุ้ลุงเป็นคนในชุมชนบ้านห้วยเกี๋ยง โดยกำเนิด ในวัยเด็กท่านมีความสนใจในพระพุทธศาสนา เคยบรรพชาเป็นสามเณรเมื่ออายุ 10 ปี และได้ลาสิกขาบทมาดูแลครอบครัว ช่วงระยะเวลาหนึ่ง เมื่อครอบครัวสามารถดูแลตนเองได้แล้ว ท่านจึงกลับไปบวชอีกครั้ง เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ.2524 ขณะนั้นอายุได้ 26 ปี ณ วัดพระธาตุจอมแจ้ง ตำบลแม่สรวย อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย และจำพรรษาอยู่ที่วัดพระธาตุจอมแจ้ง เป็นเวลา 4 ปี จากนั้นจึงกลับมาจำพรรษาที่วัดห้วยเกี๋ยง เมื่ออายุได้ 30 ปี จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ตุ้ลุงเล่าว่า “แต่เดิม วัดห้วยเกี๋ยงมีสภาพเป็นป่าห้วยคารกมาก เมื่อท่านมาจำพรรษาอยู่ที่วัด ท่านจึงพยายามปรับปรุงพัฒนาวัดให้สะอาดและร่มรื่น โดยการถางหญ้าและปลูกต้นไม้ ยืนต้น เพื่อให้ร่มเงาและความร่มรื่น แก่ผู้คนที่เข้ามาในวัด” ในขณะเดียวกัน นอกจากท่านจะมุ่งปฏิบัติธรรมอย่างจริงจังแล้ว ท่านยังให้ความสนใจ ต่อความเป็นไปในทางโลกด้วย โดยเฉพาะความเคลื่อนไหวทางการศึกษา ของสังคมราวาส ซึ่งนอกจากท่านจะสำเร็จการศึกษา นักธรรมเอกแล้ว ท่านยังตัดสินใจ ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา จนสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งท่านได้เล่า ให้ฟังว่า “ตุ้ลุงเรียนมาน้อย จึงพยายามให้พระเณรในวัด ได้เห็นความสำคัญของการศึกษา พร้อมทั้งให้การสนับสนุนพระเณรทุกรูป ให้เข้ารับการศึกษา โดยวัดจะจัดรถรับ – ส่ง พระเณร ไปเรียนหนังสือทุกวัน ส่วนตุ้ลุงเอง จะพยายามพัฒนาวัด ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งในด้านอาคารสถานที่ ที่พักสำหรับพระสงฆ์ในวัด รวมทั้งสนองงานด้านศาสนาและให้บริการชุมชน เท่าที่จะทำได้” อีกสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่า ตุ้ลุงเจ้าอาวาส ให้ความสำคัญกับการศึกษาก็คือ ท่านจะมอบทุนการศึกษา ให้แก่เด็ก ๆ เยาวชนในชุมชนที่มีผลการเรียนดีและยากจน ในวันเด็กของทุกปี

จากการที่ตุ้ลุงเจ้าอาวาส ได้อุทิศตนแก่พระพุทธศาสนา พัฒนาวัด และทำงานตามนโยบายของกรมการศาสนา ให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานต่าง ๆ ทุกหน่วยงาน ตามกำลังความสามารถที่มีอยู่ จากผลงานของท่าน จึงทำให้มีผู้ให้การสนับสนุนและส่งเสริม โดยท่านได้รับการเลื่อนสมณศักดิ์และได้รับรางวัลต่าง ๆ ดังนี้

วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดโพธาราม (วัดห้วยเกียง)
ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

วันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2530 ได้รับแต่งตั้งจาก พระธรรมโมลี เจ้าอาวาสวัดพระธาตุ
หริภุญชัยววิหาร ที่พระครูสมุห์

วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ.2539 ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์จากพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ พระครูสุทธรรมานุสิฐ

วันที่ 9 มกราคม พ.ศ.2553 ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์พัดยศจากพระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เป็น เจ้าคณะตำบลชั้นโท

พ.ศ. 2549 ได้รับพระราชทานเสนาเสมาธรรมจักรจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
สยามบรมราชกุมารี ประเภทสงเคราะห์ประชาชนและส่งเสริมการพัฒนาชุมชน โดยใช้หลักธรรม
ทางพระพุทธศาสนา สาขาสงเคราะห์ประชาชน และส่งเสริมการพัฒนาชุมชน

พ.ศ. 2550 ได้รับรางวัล “บุคคลดีเด่นด้านการช่วยเหลือผู้พิการ” ของกระทรวงพัฒนา
สังคมและความมั่นคงของมนุษย์

พ.ศ. 2551 ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะตำบลหนองหารและได้รับรางวัล “บุคคล
ตัวอย่างที่ดี” ภายใต้โครงการเมืองไทยเมืองคนดีจากนายวิบูลย์ สงวนพงศ์ ผู้ว่าราชการจังหวัด
เชียงใหม่

พ.ศ. 2552 ได้รับการคัดเลือกเป็น “สายสัมพันธ์เครือข่ายการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว”
จากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

จากรางวัลต่าง ๆ ที่ได้รับ ตู๋ลุงเจ้าอาวาส กล่าวว่า “การที่ตู่ลุงได้รับรางวัลยกย่อง เกียรติคุณ
ในด้านต่าง ๆ นั้น เป็นเพราะความร่วมมือร่วมใจของพระลูกวัด อาสาสมัครฟื้นฟูจิตอาสา
หมอนวดแผนโบราณ กลุ่มศรัทธาและองค์กรต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุน โดยเฉพาะ นายสุวรรณ
กล่าวสุนทร รองผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง ในปัจจุบัน และทีมเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงพยาบาล
สันทราย ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ต่อแนวคิดการทำงาน ด้านการพัฒนาวัดและชุมชนของตู่ลุง”

กิจกรรมที่วัดห้วยเกียงดำเนินการ

กิจกรรมต่าง ๆ ที่วัดห้วยเกียงดำเนินการ

1. ศูนย์รับเลี้ยงเด็กก่อนเกณฑ์ วัดห้วยเกียง ได้จัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนเกณฑ์ เพื่อให้
การสงเคราะห์และช่วยเหลือ ผู้ปกครองที่ออกไปประกอบอาชีพและขาดคนดูแลเด็กเล็ก จึงได้ริเริ่ม
จัดหาครูและอาหาร โดยขอรับงบประมาณสนับสนุน จากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งดำเนินการมา

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 และต่อมาในปี พ.ศ. 2545 ได้ย้ายศูนย์ฯ ไปอยู่ที่หมู่บ้านเตาไห โดยมีเทศบาลเมืองแม่โจ้ เป็นผู้ควบคุมดูแล

2. การสนับสนุนและการจัดทุนการศึกษา แก่เด็กยากจนในหมู่บ้าน โดยศุภงาเจ้าอาวาส ได้จัดหาทุนการศึกษา ให้เด็กในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นนักเรียนที่เรียนดี มีความประพฤติดี แต่ขาดทุนทรัพย์ และมอบทุนการศึกษา ในวันเด็กแห่งชาติของทุกปี

3. โครงการธรรมทายาท หรือกลุ่ม “ละอ่อนใกล้วัด” เป็นโครงการที่วัดห้วยเกียง ดำเนินการร่วมกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ บ้านห้วยเกียง และศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลหนองหาร โรงพยาบาลสันทราย โดยจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ที่วัดห้วยเกียง เริ่มดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงปัจจุบัน มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแก่นนำเด็กและเยาวชน ให้ได้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกรักชุมชนบ้านเกิด โดยกลุ่ม “ละอ่อนใกล้วัด” นี้ จะได้รับการพัฒนาศักยภาพ ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง (รายละเอียดของกิจกรรม อยู่ในภาคผนวก จ)

4. โครงการผู้สูงอายุ เป็นโครงการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุระยะยาว (Long Term Care) เพื่อเสริมสร้างและสนับสนุนการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เน้นสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ สามารถพัฒนาตนเอง เป็นผู้ทรงคุณค่าของชุมชน (รายละเอียดของกิจกรรมอยู่ในภาคผนวก ฉ)

5. การจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต ภายในบริเวณวัดห้วยเกียง มีวัตถุประสงค์ เพื่อบำบัดฟื้นฟู ผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาตในชุมชน เริ่มดำเนินการในปี 2547 โดยเกิดจากโครงการเล็ก ๆ ซึ่งเป็นการริเริ่มของพระครูสุธรรมานุสิจู เจ้าอาวาสวัดห้วยเกียง ร่วมกับศูนย์สุขภาพชุมชนตำบลหนองหาร งานกายภาพบำบัด และงานนวดแผนไทย โรงพยาบาลสันทราย ใช้ชื่อว่า “ศูนย์บำบัดฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต วัดห้วยเกียง” เริ่มจาก การให้บริการผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต ในพื้นที่รับผิดชอบ 1-2 คนต่อวัน มีทีมฟื้นฟูฯ ได้แก่ นักกายภาพบำบัด จำนวน 1 คน หมอนวดแผนโบราณ 1-2 คน อายุรเวท 1 คน และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 1 คน การดำเนินงานต้องประสบกับปัญหาการมาให้บริการไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและนักกายภาพบำบัดมีจำนวนน้อย ดิถภาระงานประจำที่โรงพยาบาล ทำให้การให้บริการนอกสถานที่ทำได้น้อยลง การให้บริการฟื้นฟูในศูนย์ฯ จึงต้องหยุดไประยะหนึ่ง โรงพยาบาลสันทราย จึงได้จัดทำโครงการอบรมอาสาสมัครฟื้นฟู โดยคัดเลือกจากคนในชุมชนที่สมัครใจ และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ในการดำเนินงานฟื้นฟูผู้พิการ จึงทำให้เกิดการพัฒนาทีมงานผู้ให้บริการ โดยการไปศึกษาดูงาน การดูแลฟื้นฟูผู้พิการ (ผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต) จากวัดทุ่งบ่อแป้น ตำบลปงยางคค อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นวัดพัฒนาคันแบบของ

ภาคเหนือ ตามโครงการวัดพัฒนาต้นแบบ ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ นอกจากนี้ ยังมี นักกิจกรรมบำบัด มาประจำที่ศูนย์ฯ ด้วย จึงทำให้ระบบการให้บริการมีคุณภาพและมีมาตรฐาน ตามกระบวนการฟื้นฟูสมรรถภาพมากยิ่งขึ้น ศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต วัดห้วยเกียง ได้เริ่มเปิดให้บริการอย่างเต็มรูปแบบ เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2549 ปัจจุบัน มีผู้มารับบริการเฉลี่ย วันละ 15 - 20 คน (รายละเอียดของกิจกรรมอยู่ในภาคผนวก ข)

6. การจัดทำห้องสมุด วัดห้วยเกียง โดยใช้เป็นที่เก็บรวบรวมเอกสาร เกี่ยวกับประวัติ ของวัดห้วยเกียงและหนังสือประเภทต่างๆ เพื่อให้เด็ก เยาวชนและคนในชุมชน ได้มาใช้บริการ อ่านหนังสือ ในยามมีเวลาว่าง หรือเวลาที่มาทำกิจกรรมต่างๆ ที่วัด

ผลจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้วัดห้วยเกียง ได้รับการคัดเลือกและได้รับ รางวัล จากหน่วยงานต่างๆ หลายรางวัล ในที่นี้ จะขอยกตัวอย่างผลงาน ที่ได้รับรางวัล ดังนี้

พ.ศ. 2547 ได้รับโล่ “วัดส่งเสริมสุขภาพดีเด่น” จากกรมอนามัย กระทรวง สาธารณสุข เป็น 1 ใน 26 วัดทั่วประเทศ

พ.ศ. 2548 ได้รับรางวัล วัดพัฒนา 5 ส ดีเด่น จากคณะสงฆ์จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2548 ได้รับรางวัล ศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมสถานสายใยชุมชน ตำบลหนองหาร จากสำนักงานวัฒนธรรม อำเภอสันทราย

พ.ศ. 2549 หมู่บ้านห้วยเกียง ได้รับการคัดเลือกให้เป็น หมู่บ้านจัดการสุขภาพ

พ.ศ. 2551 ได้รับการคัดเลือกจากกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ให้เป็น “ศูนย์สุขภาพประจำวัดสายสัมพันธ์วัด-โรงพยาบาลเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา”

พ.ศ. 2551 ได้รับการคัดเลือกให้เป็น วัดต้นแบบการพัฒนาระบบบริการผู้ป่วย อัมพฤกษ์-อัมพาต ระยะกึ่งกลาง (Half way Center) จากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ โดยเป็น 1 ใน 5 วัดจากทั่วประเทศที่ได้รับการคัดเลือก

พ.ศ. 2552 ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) กระทรวงสาธารณสุข ให้เป็น “วัดต้นแบบในการดูแลผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต” ซึ่งเป็น 1 ใน 3 วัด ทั่วประเทศที่ได้รับการคัดเลือก

พ.ศ. 2552 ได้รับการคัดเลือกจากกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ให้เป็น “วัดนำร่องต้นแบบศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน” โดยมี ฯพณฯ ท่าน อ่ำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดศูนย์การเรียนรู้

พ.ศ. 2552 ได้รับการคัดเลือกจากจังหวัดเชียงใหม่และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เชียงใหม่ ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมต้นแบบอำเภอสันทราย

พ.ศ. 2553 ได้รับการคัดเลือกจากมูลนิธิศึกษาธิการร่วมกับสำนักงานกองทุน การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ให้เข้าร่วม “โครงการสนับสนุนวัดเพื่อพัฒนาเด็กเยาวชนและ ชุมชน” โดยเป็น 1 ใน 600 วัดทั่วประเทศที่ได้รับการคัดเลือก

พ.ศ. 2553 ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่ ให้เข้าร่วม “โครงการ 40 วัด” โดยเป็น 1 ใน 40 วัด ของจังหวัดเชียงใหม่ที่ได้รับการคัดเลือก

จากการที่ตุ๊ลุงเจ้าอาวาส ท่านเป็นพระสงฆ์ ที่มีจริยวัตรตรงดงาม มีเมตตา กรุณา สร้างคุณงามความดี รวมทั้งทำคุณประโยชน์ ให้กับวัดห้วยเกียงและชุมชนเป็นอย่างมาก จึงได้รับความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ ทั้งจากฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายฆราวาส ท่านกล่าวว่า “หากไม่ได้ ความสามัคคีธรรม จากผู้ร่วมงาน ที่เป็นกัลยาณมิตรเหล่านี้แล้ว วัดห้วยเกียง คงไม่ได้รับการพัฒนา เป็นวัดต้นแบบศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ในปี พ.ศ. 2552”

การบริหารจัดการวัดห้วยเกียงในบริบทของวัดต้นแบบศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน

จากการที่วัดห้วยเกียง ได้รับการคัดเลือกให้เป็น วัดนำร่องต้นแบบศูนย์กลางการเรียนรู้ ในชุมชน ของกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจาก วัดห้วยเกียง ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อชุมชน อย่าง หลากหลายและต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยเชื่อมโยงกับบริการด้านอื่น ๆ ในชุมชนที่ดำเนินการ โดยองค์กร หน่วยงานท้องถิ่น แกนนำชุมชนรวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุด้วย โดยเฉพาะการบริหารจัดการ จะเน้นในเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน ราชการ ทั้งนี้ด้วยวิสัยทัศน์ของผู้นำทาง ศาสนาของพระครูสุธรรมานุสสิฐ หรือ “ตุ๊ลุง” ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดจึงถูกใช้ประโยชน์ในการประกอบ กิจกรรมทั้งทางโลกและทางธรรมได้อย่างลงตัว

วิสัยทัศน์ผู้นำและการใช้วัดเป็นกุศโลบายขยายความถึ

แนวคิดในการพัฒนาวัด เริ่มต้นจากแนวคิดของตุ๊ลุง เจ้าอาวาสวัดที่ต้องการให้วัด เป็นศูนย์รวมกิจกรรม ศูนย์รวมคน เกิดประโยชน์แก่ชุมชนมากกว่าให้วัดเป็นเพียงสถานที่ประกอบ พิธีกรรมทางสงฆ์ในวันพระหรือวันสำคัญทางศาสนาเท่านั้น จึงมีคำถามเกิดขึ้นว่า “ทำอย่างไรให้ คนเข้าวัด” เมื่อต้องการให้คนมาวัด ตุ๊ลุงจึงเริ่มต้นจากการพัฒนาวัดให้สะอาด สว่าง สงบและร่มรื่น เพื่อให้ผู้ที่เข้ามาในวัดมีความรู้สึกสุขกายสบายใจ “วัดต้องสะอาดก่อน พร้อมทั้งจะต้อนรับผู้คนที่ อยู่ตลอดเวลา หากวัดสกปรกก็จะไม่มีใครอยากมาวัด” เมื่อมีแนวคิดอยากให้คนเข้าวัดและต้อง คำนึงถึงให้กับชุมชน วัดจึงตอบรับ โครงการและกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งตุ๊ลุงเห็นว่า เป็นโครงการที่มีประโยชน์ต่อชุมชนที่เข้ามาขอความร่วมมือหรือให้วัดเข้าร่วมกิจกรรม เพราะตุ๊ลุง มองว่า “วัดมีที่ทางอยู่มาก อยากให้คนมาทำกิจกรรมในวัดเพื่อให้มีอาชีพ และคิดว่า จะทำกิจกรรม

อะไรให้เข้ามาทำในวัด ให้ได้ใช้ประโยชน์เต็มที่ โดยทางวัดจะเป็น “ที่จอด” และจัดสรรให้ทุกอย่างเท่าที่จะมีให้” ตูลุงเจ้าอาวาส จะเป็นผู้เบิกทางความคิด โดยเสนอแนวคิดกับชุมชน ชักจูงชุมชนให้เกิดความคิดจิตสาธารณะและเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสร้างความสุขให้คนในชุมชน

เมื่อพัฒนาวัดให้สะอาด สวยงาม และสร้างความสุข พร้อมทั้งจะรับแขกแล้ว ในปี 2537 ตูลุงเจ้าอาวาส จึงเริ่มกิจกรรมเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพื่อค้ำให้ผู้สูงอายุในชุมชนมาวัดก่อน โดยมีแนวคิดที่ว่า แต่เดิม เวลาเจ็บป่วย ไม่สบาย ผู้สูงอายุ จะไปรักษาที่โรงพยาบาลแต่ก็มักจะกังวลว่า เป็นสถานที่ราชการ การเดินทางไปที่ลำบาก จะทำอะไรก็กลัวผิดกฎระเบียบ ทำให้ไม่อยากไปโรงพยาบาล ประกอบกับเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลสันทราย ได้มาปรึกษาว่า วัดช่วยเกี่ยวกับโรงพยาบาล สันทรายน่าจะร่วมมือกันดูแลรักษาสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน เนื่องจากเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาล จะต้องลงพื้นที่เพื่อมาเยี่ยมดูแลสุขภาพของคนในชุมชน แต่เมื่อมาแล้ว เจ้าหน้าที่ มักจะมีปัญหาเรื่องการเข้าถึงชาวบ้านซึ่งทำได้ยาก จึงขอความร่วมมือจากตูลุงเจ้าอาวาสว่า โรงพยาบาล จะขอจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุที่วัดห้วยเกียง เพราะชาวบ้านจะถือว่า วัดเป็นของชุมชน ชาวบ้านเป็นเจ้าของ การมาวัด จึงน่าจะดีกว่าไปโรงพยาบาล ตูลุงเจ้าอาวาส จึงตอบตกลงทันที เนื่องจากตูลุงมีแนวคิดอยู่แล้วว่า จะทำอย่างไรให้คนมาวัดนอกเหนือจากวันพระ การดูแลรักษาผู้ป่วย ก็จะต้องเริ่มต้นจากการตรวจสุขภาพและรักษาที่โรงพยาบาลก่อน จากนั้นค่อยมาฟื้นฟูที่วัด เพราะหากโรงพยาบาลยังเก็บผู้สูงอายุไว้ฟื้นฟูในโรงพยาบาล ก็จะทำให้ผู้ป่วยล้นโรงพยาบาล ถ้ามาที่วัด ก็จะเป็นการแบ่งเบาภาระให้แก่โรงพยาบาลได้ด้วย อีกทั้งยังจะได้ประโยชน์สองทาง คือ เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลสันทรายดูแลบำบัดด้านสุขภาพทางกาย ส่วนวัดโดยตูลุง เจ้าอาวาสก็จะดูแลทางด้านจิตใจ ผู้ป่วยที่เป็นผู้สูงอายุได้เข้าวัดและมาคุยกับพระ ซึ่งตูลุงก็จะให้คำแนะนำในเรื่องการปรับตัว ปรับสภาพจิตใจ ทั้งของผู้ป่วยและญาติผู้ป่วย เพราะโรคอัมพฤกษ์อัมพาตนั้น เป็นโรคที่ผู้ป่วยหรือญาติผู้ป่วยมักจะรับไม่ได้ ทำให้สุขภาพจิตเสื่อม กังวลว่าจะถูกทอดทิ้ง เป็นภาระของครอบครัว ดังนั้น การมาฟื้นฟูสุขภาพที่วัดห้วยเกียง ตูลุงเจ้าอาวาสจึงมีเงื่อนไขว่า ผู้ป่วยจะต้องมีญาติมาดูแลด้วย หากไม่มีญาติ ตูลุงและเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลสันทราย จะปฏิเสธการฟื้นฟูสุขภาพให้ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ป่วยและญาติได้มีเวลาอยู่ใกล้ชิดกัน ส่วนตูลุงเจ้าอาวาส จะคอยดูแลให้กำลังใจ ทำให้ทั้งผู้ป่วยและญาติรู้สึกว่าจะไม่ถูกทอดทิ้ง มีคนดูแลอยู่ด้วยใจ ซึ่งสิ่งที่ ตูลุงเจ้าอาวาสทำอาจเรียกได้ว่าเป็น “มิตรภาพบำบัด” (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ : 2551) เพราะเป็นการดูแลเยียวยารักษาจิตใจด้วยความเอื้ออาทร เสริมจากการรักษาพยาบาล ด้วยเทคนิควิธีการทางการแพทย์

โครงการศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุวัดห้วยเกียง ได้รับกระแสตอบรับจากผู้สูงอายุ ผู้ป่วย อัมพฤกษ์อัมพาตในชุมชนและภายนอกชุมชนเป็นอย่างดี ตูลุงเจ้าอาวาสบอกว่า ผู้สูงอายุเห็นว่าการเข้ามาสู่วัด ดีกว่าการไปโรงพยาบาล เพราะไปโรงพยาบาลตีห้า เจอหมอตอน 11 โมง คุยกับ

หมอ 2 นาที เสร็จแล้วกลับบ้าน แต่หากมาที่วัดห้วยเกียง จะพบเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลได้ตลอดเวลา ลงรถก็สามารถเลือกทำได้เลย เพียงแต่เริ่มแรกญาติผู้ป่วยจะต้องมาฝึกการดูแลผู้ป่วยจากเจ้าหน้าที่ในศูนย์ฯ ก่อน ประมาณ 3 วัน จากนั้น ลงรถมาก็ฟื้นฟูได้เลยโดยไม่ต้องรอ เพราะว่าวัดเปิดแล้ว ซึ่งดีกว่าไปทำที่โรงพยาบาล ดังคำให้สัมภาษณ์ของ นางพัฒนา ดาวเงิน ผู้ป่วยอัมพฤกษ์อัมพาต ที่มารับบริการ ที่ศูนย์ฟื้นฟูฯ วัดห้วยเกียง เล่าว่า “ตนเอง เป็นคนต่างจังหวัด พอไม่สบาย ลูกสาว พามาอยู่ที่แม่ริม แรกๆ ลูกสาว พาไปรักษาที่โรงพยาบาลประจำจังหวัด แต่พอมารักษาที่นี่ รู้เลยว่า แตกต่างกันมาก มาที่นี่ ไม่ต้องนั่งรอคิว มาถึงก็ฝึกได้เลย แต่ที่โรงพยาบาล ได้ทำนิดเดียว เพราะคนเยอะ นานที่สุดประมาณ 45 นาที มาที่นี่ เป็นกันเอง มาแล้วสบายใจกว่า รู้จักกันหมด ท่านเจ้าอาวาส ใจดี ถ้าที่อื่น มีศูนย์อย่างนี้จะดีมาก” และนายสามารถ เฟื่องฟูกิจการ อาชีพ รับราชการครู เป็นอัมพฤกษ์ครึ่งซีก ได้เล่าถึงความรู้สึกว่า “ตอนแรกผมเครียดมาก ไม่คิดว่าตนเอง ต้องมีสภาพเช่นนี้ ผมย้ายโรงพยาบาลมาหลายที่ รู้สึกว่า ไม่มีใครอธิบายการเจ็บป่วยของผม ให้กระจ่าง เวลาเจอหมอ รู้สึกว่า เขาให้เวลาคนไข้ น้อยมาก แต่พอมารักษาที่นี่ ผมประหลาดใจมากกว่า มีสถานบริการอย่างนี้ด้วยหรือ ทั้งสถานที่ สิ่งแวดล้อม รวมถึงเจ้าหน้าที่ กลุ่มผู้รับบริการ ญาติผู้ป่วย ล้วนสร้างบรรยากาศ ที่เข้ามาแล้ว ทำให้ไม่รู้สึกว่า เป็นคนแปลกหน้า แปลกที่ แปลกทาง มาแล้ว รู้สึกสบายใจ โดยเฉพาะ เมื่อมีโอกาสได้พูดคุยกับท่านเจ้าอาวาส”

การวางแผน (Planning)

จากการสัมภาษณ์ ผู้ศึกษา ก็ได้ทราบว่า การวางแผนการดำเนินงานของตู้ลุงเจ้าอาวาส ดำเนินไป ภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ท่านกล่าวว่า การดำเนินกิจกรรมใดๆ ของวัด ต้องสอดคล้องกับภาระหน้าที่ของมหาเถรสมาคม ซึ่งเป็นองค์กรปกครองสูงสุดของคณะสงฆ์ และได้กำหนดภารกิจของวัดไว้ 6 ด้าน ดังที่ ชำเลียง วุฒิจันทร์ (อ้างใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 24) ได้อธิบายไว้ ดังนี้

1. ภารกิจด้านการปกครอง ได้แก่ การดำเนินงาน เพื่อให้พระภิกษุสามเณร ทั้งสังฆมณฑล ปฏิบัติตามพระวินัยอย่างบริสุทธิถูกต้อง เพื่อเป็นตัวอย่างและจะได้อบรมสั่งสอนประชาชนให้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตามหลักธรรมแห่งพระพุทธศาสนา
2. ภารกิจด้านการศึกษา ได้แก่ การดำเนินงาน ให้พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ ได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย จนมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ ตามสมควรแก่ ฐานะานุรูปและศักยภาพของตน

3. การศึกษาด้านการศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ การดำเนินงาน สงเคราะห์ ช่วยเหลือให้เด็กและประชาชนได้ศึกษาเล่าเรียน ทั้งในและนอกระบบ การศึกษาของรัฐ เพื่อสามารถดำรงตนและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

4. การศึกษาด้านการเผยแผ่ศาสนา ได้แก่ การดำเนินงาน ประกาศพระพุทธรศาสนาให้ประชาชนได้ทราบ เข้าใจและน้อมนำไปปฏิบัติ เพื่อพ้นทุกข์และประสบความสำเร็จ ตามผลของการปฏิบัติของแต่ละคน

5. การศึกษาด้านการสาธารณูปการ ได้แก่ การดำเนินงาน ให้วัดเป็นที่พำนักอาศัย เล่าเรียน และปฏิบัติตามพระธรรมวินัยของพระภิกษุสามเณร เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศล ฟังเทศน์ ปฏิบัติธรรม และกระทำกิจกรรมของชุมชนแห่งวัด หรือในท้องที่ที่ตั้งแห่งวัดนั้น ตลอดจนการรักษาวัฒนธรรมและอนุรักษ์ศิลปะ โบราณวัตถุ โบราณสถานในชุมชนนั้น ๆ

6. การศึกษาด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ได้แก่ การดำเนินงาน สงเคราะห์ประชาชนทางด้านจิตใจและทางวัตถุ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและสมณวิสัย

ตุลึงเจ้าอาวาสกล่าวว่า การปฏิบัติงานตามภารกิจของวัดทั้ง 6 ด้านนั้น เป็นภารกิจสำคัญที่จะทำให้การพัฒนาวัดไปสู่เป้าหมาย คือ วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งทุกวัดก็ได้ทำอยู่แล้ว บางวัด ก็อาจจะประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี แต่บางวัดก็อาจจะประสบความสำเร็จเพียงบางด้านเท่านั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่งเสริมและสนับสนุนหลาย ๆ ปัจจัย โดยตุลึงจะกล่าวกับผู้ที่มาศึกษาดูงานอยู่เสมอว่า “มาดูงานแล้ว อย่างนำการทำงานของตุลึงไปเปรียบเทียบกับพระสงฆ์รูปอื่น หรือวัดอื่น เพราะเป็นสิ่งที่เปรียบเทียบกัน ไม่ได้ ตัวตุลึงเองไม่ได้มีความสามารถอะไร เพียงแต่การทำงานของตุลึง ได้รับการสนับสนุนจากหลาย ๆ ปัจจัย โดยเฉพาะการได้รับความร่วมมือจากชุมชนและส่วนราชการ เป็นสำคัญ”

การวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ ของตุลึงเจ้าอาวาสนั้น ท่านกล่าวว่า ท่านไม่มีรูปแบบที่เป็นทางการ เนื่องจากท่านเรียนมาน้อย ไม่มีความรู้ทางวิชาการมากนัก หลักการวางแผนของท่านคือ ยึดความต้องการและประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก ท่านบอกว่า หากนำหลักวิชาการมาใช้มากเกินไป ก็คุยกับชาวบ้านไม่รู้เรื่องและเข้าไม่ถึงชุมชน ต้องคุยแบบตุลึง คุยกันตรง ๆ ไม่ต้องมีพิธีรีตองอะไร จึงจะเข้าถึงชุมชนได้ เมื่อชุมชนเข้าใจวัด วัดก็จะได้รับความร่วมมือจากชุมชนอย่างเต็มที่ ท่านได้ให้แนวคิดสำหรับการทำงานที่ทำให้ได้ใจผู้คนที่ว่า “ทำงานตามเวลาได้ค่าจ้าง ทำงานนอกและยามว่างได้ใจ จะทำงานกับชาวบ้านต้องได้ใจ” “อย่านั่งบนหัวเขา ให้นั่งในใจเขา” “ไม่ทำเฉพาะตัว ต้องหาเครือข่าย ต้องร่วมกันด้วย ต้องช่วยกัน” “การทำงาน ไม่เอาเงินนำ ทำเท่าที่ทำได้ ท้อได้แต่อย่าถอย” “ให้พูดแต่สิ่งที่ได้กำไร ถ้าพูดอะไรไปแล้วขาดทุน อย่าพูด”

จากการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุเจ้าอาวาส ผู้ศึกษาจึงได้ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนการทำงานของท่าน พอสรุปได้ว่า จากการที่ผู้สูงอายุเจ้าอาวาสได้เห็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ดังที่ท่านได้เล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า “ผู้สูงอายุเห็นคนพิการบางคน นำสงสาร ไม่มีคนดูแล ญาติมีภาระที่ต้องทำมาหากิน จำเป็นต้องปล่อยให้ผู้ป่วยอยู่ที่บ้านตามลำพัง บางราย นอนถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะเลอะเทอะ บางครอบครัว ทะเลาะเบาะแว้งกันทุกวัน เนื่องจากความเครียด ความไม่เข้าใจกัน ระหว่างญาติกับผู้ป่วย ทำให้บ้านร้อน อยู่ไม่มีความสุข ผู้สูงอายุ จึงมีความคิดอยากจะช่วยเหลือ ทั้งญาติและผู้ป่วย” นอกจากนี้ ผู้สูงอายุมองเห็นว่า จากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ชุมชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชน ห่างเหินวัดมากขึ้น ท่านจึงมีแนวคิด อยากให้คนเข้าวัดและต้องการคืนกำไรให้กับชุมชนด้วย ดังนั้น ท่านจึงกำหนดเป้าหมายคือ ทำวัดห้วยเกียงให้มีคุณค่าสำหรับคนในชุมชนทุกคน เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับคนในชุมชนและเป็นแหล่งศึกษาดูงานสำหรับผู้สนใจทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อดึงคนให้เข้ามาวัด จากนั้น ผู้สูงอายุ จึงตั้งคำถามว่า “จะอย่างไรให้คนมาวัด” “วัดจะคืนกำไรให้กับชุมชนได้อย่างไร” และ “จะอย่างไรให้มีคนพูดถึงวัดห้วยเกียงทุกวัน” ผู้สูงอายุจึงคิดหาวิธีการที่จะทำให้คนมาวัด สิ่งแรกที่ท่านทำคือ ทำวัดให้สะอาด สว่าง สงบและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย จากนั้น นำแนวคิดที่จะช่วยเหลือผู้พิการในชุมชน มาปรึกษาหารือกับพระสงฆ์และญาติโยมบางส่วนว่าจะช่วยเหลือผู้พิการและครอบครัวผู้พิการในชุมชนได้อย่างไร หากวัดจะช่วยดูแล จะต้องทำอย่างไร ในปี พ.ศ. 2547 ผู้สูงอายุ จึงนำพระสงฆ์และญาติโยมที่ปรึกษา ไปศึกษาดูงานที่วัดทุ่งบ่อเป็น อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นวัดนาร่องในโครงการ “วัดพัฒนาต้นแบบ” แห่งแรกของภาคเหนือ จากนั้น จึงนำรูปแบบกิจกรรมของวัดทุ่งบ่อเป็นมาทดลองทำที่วัดห้วยเกียง โดยเริ่มต้นจากกิจกรรมการช่วยเหลือผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต และชักชวนหมอนวดแผนโบราณ ซึ่งเป็นผู้สูงอายุ มาใช้สถานที่ในการนวดที่วัด เนื่องจากผู้สูงอายุเห็นว่า ยังไม่มีสถานที่นวดเป็นหลักแหล่ง ต้องเดินทางไปนวดตามบ้าน ทำให้ไม่สะดวกในการเดินทาง อีกทั้ง หากมาใช้สถานที่ที่วัด ก็จะสามารถนวดให้ผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาตได้ด้วย แต่กิจกรรมดังกล่าว ก็ได้ดำเนินมาเพียงระยะหนึ่งเท่านั้น จากนั้นต้องหยุดไป ซึ่งผู้สูงอายุเจ้าอาวาส ได้ให้เหตุผลว่า “การดูแลผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต ต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ทางการแพทย์เฉพาะทางร่วมด้วย แต่วัดไม่มีบุคลากรที่มีความรู้เหล่านี้ การดำเนินงาน จึงไม่ประสบผลสำเร็จ” ต่อมา ในปี พ.ศ. 2549 คุณเครือวรรณ สนธิคุณ นักวิชาการสาธารณสุข โรงพยาบาลสันทราย ได้มาขอความร่วมมือในการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต ที่วัดห้วยเกียง ผู้สูงอายุเจ้าอาวาสเห็นว่า เป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์สำหรับวัดและชุมชน อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับแนวคิดของท่าน ที่ต้องการช่วยเหลือผู้ป่วยและครอบครัวอยู่แล้ว ผู้สูงอายุเจ้าอาวาสจึงปรึกษาหารือกับพระสงฆ์ คณะกรรมการวัด ผู้นำหมู่บ้าน ผู้สูงอายุและปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งทุกคนเห็นดีด้วย ผู้สูงอายุเจ้าอาวาสจึงตอบตกลง ให้โรงพยาบาลสันทราย มาจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูฯ ในวัดได้ โดยอนุญาตให้ใช้อาคาร

เอนกประสงค์ของวัด เป็นสถานที่ดำเนินการ ซึ่งก่อนที่จะเริ่มเปิดศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต ศูlungได้เชิญญาติและผู้พิการที่อยู่ในเขตตำบลหนองหาร มาร่วมประชุมปรึกษาหารือ เพื่อหารูปแบบ การให้บริการก่อน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจน ความเข้าใจที่ตรงกันและจะได้ไม่มีปัญหาใน ภายหลัง หลังจากจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูฯ ร่วมกับ โรงพยาบาลสันทรายได้ระยะหนึ่ง ศูlungเจ้าอาวาส ก็ได้ นำพระสงฆ์และทีมงานเจ้าหน้าที่ในศูนย์ฟื้นฟูฯ เดินทางไปศึกษาดูงานที่วัดทุ่งป่อเป้น จังหวัด ลำปาง อีกประมาณ 2-3 ครั้ง ทั้งนี้ เพื่อให้ทีมงานได้เห็นรูปแบบการทำงานของ “วัดพัฒนาต้นแบบ” ว่ามีการทำงานกันอย่างไร และจะได้นำมาพัฒนาการทำงานในศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต กิจกรรมนวดแผนโบราณที่วัดห้วยเกียง ให้เต็มตามศักยภาพต่อไป

นอกจากนั้น ศูlungเจ้าอาวาส ยังคิดหาวิธีการชักจูง ให้ผู้สูงอายุมาวัดในวันอื่นๆ ที่ไม่ใช่วัน พระ ชักจูงเด็กและเยาวชนให้มาเข้าวัด โดยท่านได้ปรึกษาหารือกับพระสงฆ์ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการวัด และคุณเครือวรรณ สนธิคุณ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำศูนย์ฟื้นฟูฯ วัดห้วยเกียง ว่าจะทำอย่างไรให้คนมาวัด ทุกฝ่ายจึงวางแผนร่วมกันว่าจะจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถส่งเสริม ศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน รวมทั้งคนในชุมชนทุกคน ขึ้นภายในวัด โดยวัด จะเป็น สถานที่ให้ ผู้นำหมู่บ้านและคณะกรรมการวัด เป็นผู้ประสานกับคนในชุมชน ศูlungเจ้าอาวาสและ คุณเครือวรรณ สนธิคุณ เป็นผู้นำทางความคิดในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ จากนั้น จึงเริ่มดำเนิน กิจกรรมตามลำดับ ดังนี้ จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้สูงอายุ กิจกรรม ผู้สูงอายุสัจจร เป็นต้น จัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพคนหลายวัย เพื่อให้คนในชุมชนที่มีเวลาว่าง ได้มาพบปะ พุดคุย ฝึกอาชีพที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน และจัดสถานที่ในวัดให้วางขายสินค้าได้ด้วย จัดตั้ง “กลุ่มละอ่อนใกล้วัด” ซึ่งแนวคิดนี้ เกิดจากการที่เด็กๆ เข้ามาเล่นในบริเวณวัด ช่วงวันหยุดและ หลังเลิกเรียน ศูlungเจ้าอาวาส ก็จะนำขนมที่ท่านได้จากญาติโยมที่มาทำบุญที่วัด มาแบ่งให้เด็ก ๆ กิน เพราะท่านเห็นว่า เด็ก ๆ ที่มาวัด จะต้องได้ขนมไปกิน เพราะขนมกับเด็ก เป็นของคู่กัน ทำให้เด็ก ๆ อยากมาวัด เมื่อเด็ก ๆ มาวัด พ่อแม่ ก็ต้องมาด้วย ก็เหมือนกับเด็ก ๆ พาผู้ใหญ่เข้าวัด และจากการที่ เด็ก ๆ มาเล่นในวัดนี้เอง ศูlungเจ้าอาวาส และคุณเครือวรรณ สนธิคุณ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จึงมี แนวคิดที่จะพัฒนาศักยภาพของเด็ก ๆ ซึ่งเป็นเยาวชนในหมู่บ้านเหล่านั้น แนวคิดนี้ จึงเป็นที่มาของ รายการเสียงตามสาย “ลูกหลานบ้านเฮามาเล่าหือฟัง” ศูlungเจ้าอาวาสบอกว่า การจัดรายการเสียงตาม สายนั้น เด็กๆ จะจัดเวรรับผิดชอบกันเอง การทำแบบนี้ อย่างน้อยพ่อแม่ ลูกป้า น้าอา ก็จะต้องรอฟัง ลูกหลานของตนเองพูดจัดรายการ วัดจึงถือโอกาสนี้ ให้เด็กๆ ได้ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัด อีกทางหนึ่ง ที่นอกเหนือจากการประชาสัมพันธ์ในวันพระแล้ว และจากแนวคิดที่จะพัฒนาศักยภาพ ของเด็ก ๆ นี้เอง จึงเป็นที่มาของ โครงการธรรมทายาทของวัดห้วยเกียง

การจัดองค์การ (Organizing)

เมื่อตุลึงเจ้าอาวาสได้กำหนดภารกิจ จุดหมาย และแผนการที่จะทำให้วัดห้วยเกียง เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและมีคุณค่าสำหรับคนในชุมชนทุกคนแล้ว ท่านจึงเริ่มดำเนินการทำ วัดห้วยเกียงให้สะอาด สงบ สว่างและสร้างความสุข แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบภายในวัด โดยยึดหลัก “วางคนให้ถูกกับงาน” โครธนัถงานไหน ก็มอบหมายให้รับผิดชอบงานที่เขาถนัด เช่น พระครูสังฆรักษ์รักษ์ สิริเมธี รองเจ้าอาวาส ดูแลงานธุรการเอกสาร จัดตารางรับกิจนิมนต์และดูแล พระลูกวัด รวมทั้งรักษาการแทนเจ้าอาวาส พระสงฆ์ที่จบด้านการเกษตรมา มีความรู้ด้านงานเกษตร ก็ให้รับผิดชอบแปลงเกษตร ปลูกพืชผักสวนครัวไว้เก็บกินภายในวัด วันไหนฝนตก พระสงฆ์ไป บิณฑบาตไม่ได้ ก็มีผักจากแปลงเกษตรมาทำอาหารเลี้ยงพระสงฆ์ในวัด หากผักมีจำนวนมาก ก็แบ่ง ให้ชาวบ้านรอบวัดเก็บ ไปทำอาหารรับประทานบ้าง ส่วนพระสงฆ์ที่มีประสบการณ์การทำงานด้านการเงินการบัญชีมา ก็ให้รับผิดชอบการเงินที่เป็นรายได้ของวัด จัดทำบัญชี มีคณะกรรมการของวัด ร่วมกันรับผิดชอบและตรวจสอบบัญชีเป็นประจำ โดยตุลึงเจ้าอาวาส จะไม่เข้ามาเกี่ยวข้องกับ การใช้เงินของวัดเลย เพียงแต่จะเป็นผู้ให้นโยบายในการใช้เงินเท่านั้น นอกจากนี้ ท่านได้กำหนดให้ พระสงฆ์และสามเณรในวัด มีหน้าที่รับผิดชอบทำความสะอาดวัด โดยให้พระสงฆ์และสามเณร ประชุมแบ่งพื้นที่รับผิดชอบกันเอง ตูลึงจะไม่เข้าไปก้าวกาย แต่จะดูที่ผลของการปฏิบัติงานว่า พื้นที่ วัดบริเวณใดสะอาดหรือไม่สะอาด ผู้เป็นเจ้าของพื้นที่ จะต้องรับผิดชอบ จากการสังเกตของผู้ศึกษา พบว่า ทุกครั้งที่ไปวัดห้วยเกียง วัดจะสะอาดอยู่เสมอ อีกทั้งยังมีการจัดแบ่งพื้นที่สำหรับอาคาร สถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างลงตัวและมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ทำให้ผู้ที่เข้าไปติดต่อมีความรู้สึกว่าเป็นวัดที่มีความสะอาด สงบ ร่มรื่นและน่าเลื่อมใสศรัทธา

การจัดการศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุหรือศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาตในปัจจุบัน ดำเนินกิจกรรมแบบบูรณาการโดยการเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย โรงพยาบาล วัด ชุมชน เทศบาล อาสาสมัคร สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเชียงใหม่ คณะเทคนิคการแพทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ทั้งนี้ โรงพยาบาลสันทราย ให้การสนับสนุน เจ้าหน้าที่มาประจำที่ศูนย์ ช่วงเช้า จะดูแลผู้ป่วยที่ศูนย์ ช่วงบ่ายออกชุมชนและเข้าไปทำงานที่ โรงพยาบาลในบางวัน ผู้ให้บริการในศูนย์ฟื้นฟู มี 1) เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลสันทราย คือ พยาบาล นักกายภาพบำบัด นักกิจกรรมบำบัดและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข 2) อาสาสมัคร กลุ่มนี้ ได้รับเงินประจำตามงานที่ทำ 3) จิตอาสา กลุ่มนี้ มาทำงานโดยไม่ได้ค่าตอบแทน แต่ได้รับเงินจากการอุดหนุน บริจาคหรือตอบแทนจากการให้บริการ เป็นคนทุกวัยที่อยากทำงาน ส่วนเทศบาลเมืองแม่โจ้ สนับสนุนงบประมาณบางส่วน ลักษณะการดำเนินงานในศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เจ้าหน้าที่ จะมีหน้าที่อบรมและฝึกการดูแลให้แก่ผู้ป่วยญาติ อาสาสมัครและการจัดการ

เชิงปฏิบัติการทั้งหมด ส่วนตุลึงเจ้าอาวาส จะรับหน้าที่ในการดูแลด้านจิตใจของผู้ป่วยและญาติ ขยายแนวความคิดและดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม นอกจากการทำ “มิตรภาพบำบัด” แล้ว ในระยะแรก ตุลึงเจ้าอาวาส ยังจ่ายค่าน้ำและค่าไฟฟ้าให้แก่ศูนย์ฯ ด้วย เนื่องจากท่านมองว่าเป็นการยอมเสียสละส่วนน้อยเพื่อให้ได้ส่วนใหญ่มาก ท่านกล่าวว่า โรงพยาบาล ส่งเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความชำนาญในการบำบัดรักษาผู้ป่วยมาให้ โดยที่ทางวัดไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทนให้เลย วัดจ่ายค่าน้ำค่าไฟฟ้าเพียงเดือนละไม่กี่ร้อยบาท แต่ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและเงินเดือนสูงมาทำงานให้วัด หากวัดต้องจ่ายเงินเดือนหรือค่าตอบแทนให้ คงเป็นเงินจำนวนมากศาล ซึ่งวัดเอง ก็หาไม่ได้อยู่แล้ว ดังนั้น หากมองถึงประโยชน์ที่ได้รับแล้ว เงินที่จ่ายไป เทียบไม่ได้เลยกับสิ่งที่วัดและชุมชนได้รับ แต่ในปัจจุบันศูนย์ฟื้นฟูฯ สามารถมีรายได้เลี้ยงตัวเองได้แล้ว ตุลึงจึงให้บริหารจัดการและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง

ตุลึงเจ้าอาวาสเล่าว่า การจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต ในปีแรก ได้รับงบประมาณสนับสนุน จากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งเป็นค่าตอบแทนอาสาสมัครฟื้นฟูที่มาช่วยดูแลผู้พิการร่วมกับเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลสันทราย โดยก่อนที่จะเปิดศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต ท่านได้เชิญญาติและผู้พิการที่อยู่ในเขตตำบลหนองหารมาร่วมประชุมหารือเพื่อหารูปแบบการให้บริการ ตุลึงเจ้าอาวาส รับผิดชอบในการจัดหาสถานที่และอุปกรณ์ในการฝึก ซึ่งที่ประชุมได้ตกลงกันว่า คนที่มาใช้บริการ จะไม่คิดค่าใช้จ่าย แต่ต้องมีญาติมาดูแลร่วมกับอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาล ในระยะแรก มีผู้ป่วยมารับบริการประมาณ 3-4 คน ต่อมา เริ่มมีผู้มารับบริการเพิ่มมากขึ้นประมาณ 10-15 คนต่อวัน และปัจจุบัน มีผู้มารับบริการเฉลี่ย 20 คนต่อวัน จากกรณีที่มีผู้รับบริการเพิ่มขึ้น ปัญหาที่ตามมาคือ ผู้ดูแลผู้ป่วยระหว่างการรับบริการ ตุลึงเจ้าอาวาส จึงหาผู้มีจิตอาสาในชุมชนที่จะอาสามาช่วยดูแลผู้ป่วยจำนวน 4-5 คน บุคคลเหล่านี้ มาทำงานด้วยจิตอาสาจริงๆ ไม่ได้รับค่าตอบแทนเป็นเวลา 1 ปี แต่มีสวัสดิการคือ อาหารกลางวัน 1 มื้อ ปัญหาสำคัญประการหนึ่งที่พบก็คือ อุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์ (สมุนไพร) สำหรับแช่เท้าและถูกระคบ มีไม่เพียงพอ ต้องซื้อจากแหล่งอื่น ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งเงินที่ได้รับการสนับสนุน ก็หมดลง ตุลึงเจ้าอาวาส จึงประชุมเพื่อปรึกษาและหาแนวทางแก้ไขร่วมกันระหว่างวัด เจ้าหน้าที่และผู้ป่วย โดยได้ข้อสรุปว่า ผู้ป่วยและญาติ เมื่อมารับบริการ จะบริจาคให้ศูนย์ฟื้นฟูฯ ครั้งละ 50 บาท ศูนย์ฟื้นฟูฯ จึงมีรายได้เป็นของตนเองตั้งแต่ปีที่ 2 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน โดยมีคณะกรรมการบริหารศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต วัดห้วยเกียง เป็นผู้ดูแลเรื่องงบประมาณเองทั้งหมด ตุลึงเจ้าอาวาส จะไม่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องแต่ประการใด ท่านเล่าว่า “ทางราชการ ได้ช่วยเหลือและสนับสนุนตุลึง ทั้งในส่วนของงบประมาณและเจ้าหน้าที่ที่ทำงานด้านการดูแลผู้พิการสำเร็จมาได้ทุกวันนี้ ไม่ใช่เพราะตุลึงเพียงผู้เดียว แต่เพราะการอนุเคราะห์จากฝ่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ

และเอกชนมาตั้งแต่ต้น โดยเฉพาะโรงพยาบาลสันทราย เป็นหน่วยงานแรกที่เปิดโอกาสให้ศิษย์ได้เรียนรู้การทำงานสงเคราะห์ชุมชน การได้ร่วมประชุมสัมมนาต่าง ๆ ทำให้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และต้องขอขอบคุณสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ที่ได้ให้งบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง จนทำให้ศูนย์ฟื้นฟูฯ วัดห้วยเกียงมีพัฒนาการมาโดยลำดับ”

โครงการธรรมทายาท เป็นอีกโครงการหนึ่งที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นแนวคิดของศูนย์การเรียนรู้วัดห้วยเกียง ภายใต้การนำของศิษย์เจ้าอาวาสที่สามารถรวมกลุ่มเด็กและเยาวชนในหมู่บ้านให้มาทำกิจกรรมร่วมกันในวัดได้ด้วยความเต็มใจของเด็ก ๆ เอง โดยเริ่มต้นจากแนวคิดของศิษย์เจ้าอาวาส นางเครือวรรณ สนธิคุณ พยาบาลดูแลศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์อัมพาตอยู่ในวัด และคุณครูสมศรี ตุ่นคำ ซึ่งเป็นครูที่อยู่ในหมู่บ้าน ได้มีความเห็นร่วมกันว่า เด็ก ๆ ที่มาวิ่งเล่นในวัดน่าจะได้รับการพัฒนาศักยภาพ และวัดควรหากิจกรรมให้เด็ก ๆ ทำ เพื่อดึงเด็กและเยาวชนให้เข้าวัดจากแนวคิดดังกล่าว จึงนำไปสู่กิจกรรมเสียงตามสาย “ลูกหลานบ้านเฮามาเล่าหือฟัง” โดยให้เด็ก ๆ ที่มาวัดและกลุ่มที่สนใจรวมกลุ่มกันมาจัดรายการเสียงตามสายที่วัด ทุกเย็นวันอังคาร พุธ ศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ ให้กลุ่มเด็กและเยาวชนได้เข้าวัด เป็นกุศโลบายให้เด็กและเยาวชนได้ซึมซับธรรมะสาระของชีวิต อันจะนำไปสู่การเป็นคนดีของสังคมโดยไม่รู้ตัว จากการมาทำกิจกรรมที่วัด กิจกรรมเสียงตามสาย “ลูกหลานบ้านเฮามาเล่าหือฟัง” ได้รับการตอบรับจากชุมชนเป็นอย่างดี และยังสามารถขยายเข้าไปสู่กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน โดยมีสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) กลุ่มหัตถกรรมทำเกมส์ไม้ เป็นต้น มาร่วมกันจัดรายการเสียงตามสายกับกลุ่มละอ่อน ไกล้วัดด้วย เมื่อกิจกรรมเสียงตามสายประสบความสำเร็จและได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี จึงมีกิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่มละอ่อน ไกล้วัดตามมาอีกมากมาย เช่น ยาหม่องสมุนไพร ทำตุ๊กปีใหม่ กลุ่มแกนนำการออกกำลังกายของหมู่บ้าน ค่ายเยาวชน ม.3 รวมใจคัดแยกขยะรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ศิษย์เจ้าอาวาสบอกว่า หน้าที่ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของพระสงฆ์ก็คือ การสร้างคนให้เป็นคนอาสา ท่านจะสร้างสัมพันธ์กับคนทุกวัย โดยเฉพาะเด็กๆ ผ่านสังฆทาน อาหารในตู้เย็นผลไม้ในขันโตก (เป็นผลไม้ที่มีญาติโยมนำมาถวาย ท่านจะนำมาวางเรียงไว้ในขันโตก แจกไปใครมา หยิบทานได้เลย) และเสียงตามสาย กลยุทธ์ที่ท่านใช้คือ “ชักจูงเด็กเข้าวัด เมื่อเด็กมาผู้ใหญ่อย่างน้อย 2 คน ก็จะตามมา แล้วค่อยขยายความคิด นำมาร่วมกิจกรรม” ซึ่งการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนนั้น ท่านตั้งมั่นที่ “การสร้างกลุ่มดำเนินงานตามธรรมชาติ ไม่ได้บังคับจัดตั้ง” เพราะจะทำให้งานที่ทำประสบผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง

การจัดการด้านงบประมาณ เนื่องจากวัดห้วยเกียง เป็นวัดขนาดเล็ก มีพระภิกษุสามเณรอาศัยอยู่ในวัดจำนวนมาก วัดจึงมีภาระค่าใช้จ่ายในการดูแลวัดและความเป็นอยู่ของพระ-เณรในวัด

จำนวนมากเช่นกัน รายได้ส่วนหนึ่ง มาจากงบประมาณของกรมการศาสนาซึ่งไม่เพียงพอสำหรับการใช้จ่าย แต่วัดมีรายได้ส่วนใหญ่มาจากการอุปถัมภ์ของญาติโยมที่มีกำลังศรัทธามาก ทั้งคนในชุมชนและบุคคลภายนอกชุมชน กำลังสำคัญในการอุปถัมภ์วัดคือ กลุ่มลูกหลานของผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการก่อสร้างวัดตั้งแต่แรกเริ่ม นอกจากนี้ ก็ยังมีกลุ่มข้าราชการที่ปฏิบัติงานในพื้นที่หน่วยงานราชการและบุคคลที่เลื่อมใสศรัทธาศูตุงเจ้าอาวาส เป็นโยมอุปัฏฐากที่สำคัญช่วยบริจาคสร้างถาวรวัตถุต่าง ๆ ให้แก่วัด และสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ทุกกิจกรรมที่ท่านทำเพื่อสังคม จึงได้รับการสนับสนุนทั้งด้านความคิด แรงงานและงบประมาณจากกลุ่มศรัทธาอยู่เสมอ เช่น นายบดินทร์ ตามไท ซึ่งเป็นประธานกองทุนธรรมไทยและเป็นญาติของผู้ป่วยที่มารับบริการที่ศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต ได้ประสานของงบประมาณมาช่วยสร้างอาคารฟื้นฟูหลังใหม่ เป็นจำนวนเงิน 150,000 บาท นายแพทย์ประชา เขียรประสิทธิ์ ซึ่งเป็นโยมอุปัฏฐากวัดห้วยเกี๋ยง บริจาคเงินสร้างอาคารนอนสำหรับผู้ป่วยที่มารับการฟื้นฟูซึ่งบ้านอยู่ไกล ไม่สะดวกในการเดินทางไปและกลับ นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มศรัทธาในชุมชน หน่วยงานต่างๆ ที่มาศึกษาดูงานและบุคคลทั่วไปที่มีความเลื่อมใสและศรัทธาในการทำงานของศูตุงเจ้าอาวาส ได้บริจาคเงินและให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานแก่วัดตามกำลังศรัทธาอีกด้วย สำหรับงบประมาณและเงินบริจาคต่างๆ ที่ได้รับ ศูตุงเจ้าอาวาส จะมอบหมายให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละส่วนงานดูแลรับผิดชอบและบริหารจัดการเอง เช่น ศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต มอบหมาย ให้นางเครือวรรณ สนธิคุณ และคณะกรรมการของศูนย์ฯ เป็นผู้ดูแลทั้งหมด หมอนวดแผนโบราณและนวดประคบสมุนไพร มอบหมายให้คณะกรรมการนวดแผนโบราณเป็นผู้ดูแล โครงการธรรมทายาท “กลุ่มละอ่อนไกล้วัด” มอบหมายให้นางเครือวรรณ สนธิคุณ และคณะกรรมการกลุ่มละอ่อนไกล้วัด เป็นผู้ดูแลงานส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ มอบหมายให้คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุเป็นผู้ดูแล โดยวัดห้วยเกี๋ยงจะให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้สูงอายุในการใช้สถานที่ภายในวัดวางขายสินค้าเท่านั้น ส่วนรายได้ของวัดที่ได้จากการบริจาคซึ่งเป็นงบประมาณของวัดจริงๆ นั้น ศูตุงเจ้าอาวาสให้นโยบายว่าให้ใช้ในกิจการที่จำเป็นของวัด เช่น ชำระค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทำความสะอาดวัด เป็นต้น และได้มอบหมายให้พระธัญญา ปัญญาวิโร เป็นผู้รับผิดชอบจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย โดยมีคณะกรรมการ คือพระสงฆ์ภายในวัดเป็นผู้ตรวจสอบ ส่วนรายได้ที่ได้จากการทอดกฐิน ทอดผ้าป่าในแต่ละปีนั้น ศูตุงเจ้าอาวาส ได้มอบหมายให้คณะกรรมการวัดซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากชุมชน นำฝากธนาคาร และหากต้องการใช้งบประมาณในการจัดสร้างอาคารสถานที่เพิ่มเติม ก็จะเชิญคณะกรรมการมาประชุมร่วมกับพระสงฆ์ในวัดเพื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมร่วมกันและหากคณะกรรมการเห็นด้วย จึงจะนำเงินส่วนนี้มาใช้ได้ ส่วนเงินที่พระสงฆ์แต่ละรูปรับภิกษิมนต์นั้น ศูตุงเจ้าอาวาสบอกว่า เป็นรายได้ส่วนตัว ให้เก็บไว้ เพื่อใช้จ่ายสำหรับการศึกษาหรือสิ่งที่จำเป็น

ส่วนตัวของพระสงฆ์และสามเณรเอง ท่านจะไม่เข้าไปก้าวก่ายแต่ประการใด สิ่งที่สำคัญที่สุดในการบริหารจัดการด้านงบประมาณของวัดห้วยเกียงเพื่อให้เกิดความโปร่งใส นั้น ตู๋ลุงเจ้าอาวาส จะไม่เป็นผู้ดำเนินการใช้จ่ายหรือสั่งจ่ายเพียงคนเดียว แต่จะใช้จ่ายโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการ เมื่อมีการใช้จ่าย ก็จะรายงานให้สมาชิกในชุมชนทราบทุกครั้ง ส่วนรายได้ของแต่ละกลุ่มงานที่มีอยู่ในวัด ก็ให้คณะกรรมการแต่ละกลุ่มงานบริหารจัดการกันเอง ท่านจะเป็นเพียงผู้ให้นโยบายและให้คำแนะนำเมื่อเกิดปัญหาเท่านั้น

ด้านการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของวัดห้วยเกียงนั้น ตู๋ลุงเจ้าอาวาส บอกว่า ทางแรกที่ท่านทำคือ การประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในหมู่บ้าน ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม ท่านจะประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนทราบทุกครั้งอย่างสม่ำเสมอ โดยผ่านกิจกรรมเสียงตามสาย “ลูกหลานบ้านเฮามาเล่าที่อู่ฟัง” เพราะนอกจากจะเป็นการส่งเสริมศักยภาพให้แก่เด็กและเยาวชนในชุมชนแล้ว วัดก็ได้ประโยชน์ด้านการประชาสัมพันธ์ข่าวสารของวัดให้ชุมชนได้ทราบด้วย และปัจจุบันนี้ กลุ่ม “ละอ่อนไกล้วัด” นอกจากจะเป็นนักจัดรายการวิทยุแล้ว ยังได้จัดทำเว็บไซต์ “ศูนย์การเรียนรู้วัดห้วยเกียง” ผู้ที่สนใจสามารถหาดูได้ที่ www.sutummanusit.com/ ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่เยาวชนกลุ่มละอ่อนไกล้วัดจัดทำขึ้นเพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของกลุ่ม รวมทั้งกิจกรรมของวัดห้วยเกียงด้วย เว็บไซต์ดังกล่าว จึงเป็นอีกทางหนึ่งที่ตู๋ลุงเจ้าอาวาสจะสามารถใช้ในการประชาสัมพันธ์วัดได้ โดยผ่านกลุ่มละอ่อนไกล้วัดนั่นเอง นอกจากนี้ การเปิดวัดต้อนรับคนในชุมชนและบุคคลภายนอก ให้เข้ามาทำกิจกรรมต่างๆ ภายในวัด เช่น จัดบริเวณลานวัดเป็นลานกีฬา ลานออกกำลังกาย เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้อาคารเอนกประสงค์ทำกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนหรือให้บริการแก่ชุมชน สิ่งเหล่านี้ ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีแก่คนในชุมชน อีกทั้งการเข้ามาทำกิจกรรมต่างๆ ในวัด ทำให้ชุมชนได้มีโอกาสพบเห็นการทำงานสงเคราะห์ชุมชนของตู๋ลุงเจ้าอาวาส พระสงฆ์ รวมทั้งกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ภายในวัดด้วย โดยเฉพาะเมื่อมีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศเข้ามาศึกษาดูงานกิจการของวัดห้วยเกียง จึงเป็นเรื่องราวที่ถูกนำไปพูดคุย บอกต่อกันของคนในชุมชน เกิดการวิพากษ์วิจารณ์และเฝ้าติดตามการทำงานของพระสงฆ์ในวัด โดยเฉพาะตู๋ลุงเจ้าอาวาสอยู่เสมอ เมื่อชุมชนเห็นถึงความตั้งใจและทุ่มเทของตู๋ลุงเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ในวัด ชุมชนจึงเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งเมื่อคณะเทคนิคการแพทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้คัดเลือกศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต วัดห้วยเกียง เป็นที่ฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการฟื้นฟูผู้พิการในชุมชนเป็นอย่างมาก คนในชุมชนที่เข้ามาทำกิจกรรมในวัดเหล่านี้ จึงมีบทบาทในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเชิงบวกแก่ชุมชน ทำให้คนในชุมชนเกิดความเข้าใจการทำงานของตู๋ลุงเจ้าอาวาสและพระสงฆ์ในวัดมากขึ้น ดังที่นางพ่องพรรณ วงศ์คำ อายุ 52 ปี ได้เล่าว่า “ไปร่วมกิจกรรมที่วัดบ่อย ทุกเย็นจะพาหลานไปเล่นที่

สนามเด็กเล่นในวัด ทำให้มีโอกาสดูได้รับรู้และเห็นการทำงานของตุ้ลุง และทุกครั้งที่มาช่วยกิจกรรมที่วัด ก็จะกลับไปบอกเล่าเรื่องราวต่างๆ ให้ชาวบ้านได้รับทราบด้วย และหากวัดมีกิจกรรม ก็จะนำชาวบ้านมาช่วยกันพัฒนาวัดทุกครั้ง” เมื่อชุมชนและวัดมีความเข้าใจอันดีต่อกันแล้ว ไม่ว่าจะวัดจะมีกิจกรรมใดๆ คนในชุมชน ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนด้วยดีเสมอ ดังนั้นการเปิดวัดต้อนรับผู้คนจากทั่วทุกสารทิศ จึงเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งของตุ้ลุงเจ้าอาวาส ในการที่จะประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัดห้วยเกียง ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปได้อย่างง่ายดาย โดยที่ท่านไม่ต้องประชาสัมพันธ์ด้วยตนเอง

การนำและตั้งการ (Leading and Directing)

การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จในการเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาได้นั้น คุณลักษณะส่วนตัวของบุคคลนั้น เป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดสัมฤทธิ์ผลได้ พระครูสุทธรรมานุสติ หรือ “ตุ้ลุง” ท่านมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ดำเนินการ เป็นแบบอย่างที่ดี มีความตั้งใจจริง ในการทำงานและสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้บุคคลอื่นได้ ตุ้ลุงท่าน มีโอกาสในการติดต่อสื่อสารกับสังคมภายนอกอยู่เสมอ จึงได้เห็นถึงการทำงานเพื่อชุมชนของหน่วยงานอื่นๆ ดังนั้น เมื่อมีหน่วยงานต่าง ๆ มาขอความร่วมมือ ท่านก็จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ดังที่ นางเครือวรรณ สนธิคุณ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ โรงพยาบาลสันทราย และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำหมู่บ้านห้วยเกียง ได้เล่าว่า “เมื่อประมาณปลายปี พ.ศ. 2547 ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสันทราย มีนโยบายเชิงรุกให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกไปประจำหมู่บ้าน เพื่อดูแล รักษา ส่งเสริม ฟื้นฟูชาวบ้าน โดยให้ไปเรียนรู้และทำงานร่วมกับชาวบ้าน หมู่บ้านห้วยเกียง เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ถูกคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านนำร่อง เนื่องจากมีปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนา คือ มีพระนักพัฒนา มีแกนนำที่เข้มแข็ง หลังจากที่มีโอกาสได้ทำงานร่วมกับท่าน (ตุ้ลุงเจ้าอาวาส) ก็มีกิจกรรมพัฒนาเกิดขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้ท่านได้รับการยอมรับจากหลายภาคส่วนและได้รับรางวัลแห่งความภาคภูมิใจทุกปี”

ตุ้ลุงเจ้าอาวาสบอกว่า เรื่องที่ภูมิใจที่สุด คือ การที่ท่านสามารถดึงชุมชนและเจ้าหน้าที่ของสาธารณสุข หน่วยราชการ เข้ามาทำงานร่วมกันที่วัดได้ โดยที่ท่านเป็นผู้ประสานงาน หรือบริหารระบบที่เรียกว่า “บวร” อันได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียน รวมถึงส่วนราชการด้วย นั่นเอง ตุ้ลุงกล่าวว่า เทคนิคในการทำงานของท่าน คือ ใช้คนให้เป็น ตามบทบาทของแต่ละคนที่ทำและหยิบยกให้เขามาทำ หรือขอความร่วมมือเข้ามาช่วยทำงานที่วัด เช่น นวดแพทย์แผนโบราณ จิตอาสา อาสาสมัคร เยาวชน ผู้สูงอายุที่ฝึกอาชีพให้มาทำร่วมกันที่วัด ตุ้ลุงเห็นว่า กลุ่มคนเหล่านี้มีความสามารถ เพราะท่านจะรู้จักชาวบ้านทุกครอบครัว บ้านไหนมีกี่คน ทำงานกันอย่างไร เรียนจบที่ไหนมา จึงชวนเขามาทำงานด้วยกันและเมื่อเจ้าหน้าที่เข้ามาทำงานที่วัด ก็จะมาถามท่านว่า หากจะขออาสาสมัครมาทำงานตามกระบวนการที่ศูนย์ฟื้นฟูฯ ตุ้ลุงเห็นว่ามิมีใครบ้างที่มี

ความเหมาะสม หรือมีความคิดที่จะมาทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ ท่านก็จะเรียกเจ้าหน้าที่มาคุยกับ
 คนทำงาน เพื่อปรับเปลี่ยนความคิดทั้งสองฝ่ายให้ตรงกัน จากนั้น ก็ดำเนินกิจกรรมเลย

คติของตุลึงเจ้าอาวาสคือ “ทำวันนี้ให้ดีที่สุด วันหน้าก็จะตามมาเอง” ที่วัดห้วยเกี๋ยง
 จะยกกุฏิให้เป็นที่ทำงานประจำของหมอนวดแผนโบราณจำนวน 1 หลัง โดยตุลึงจะให้บริหาร
 จัดการกันเอง จัดเวรทำความสะอาด ศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต ก็จะมีเจ้าหน้าที่และพยาบาล
 ดูแล บริหารจัดการกันเอง ท่านจะควบคุมดูแลในภาพรวม สำหรับผู้สูงอายุที่รวมกลุ่มกันทำสินค้า
 ภูมิปัญญาท้องถิ่นก็เช่นกัน ตูลึงจะให้ใช้อาคารจำนวน 1 หลัง เพื่อวางขายสินค้าและให้บริหาร
 จัดการกันเองและหากมีปัญหาขัดข้อง ไม่เข้าใจตรงไหน ให้มาถามตุลึงได้ หรือถ้าหากแต่ละกลุ่ม
 เกิดความขัดแย้ง ตูลึงเจ้าอาวาส ก็จะเรียกมาพูดคุย ตกลงกัน เพื่อลดความขัดแย้ง ปัญหาต่าง ๆ ก็จะ
 คลี่คลายลงในที่สุด ตูลึงเจ้าอาวาส ท่านจะมีเทคนิคการประสานคนช่วยทำงาน โดยท่านยกตัวอย่าง
 ว่า “เหมือนกับที่เราจะเป็นแฟนกันได้ต้องใช้เวลาจิบ ครั้งหนึ่ง ก็ยังเป็นแฟนกันไม่ได้ ยังเป็นฉัน
 กับเธออยู่ ต้องอย่างน้อย 1 ปีกว่าที่ฉันจะรักเธอ และกว่าจะเป็นแฟนกันได้ก็หลายปี” การประสาน
 คนให้มาช่วยทำงานของท่าน ก็เช่นกัน ท่านบอกว่า เราต้องทำให้เขารู้จักเราก่อนว่า เราทำเพื่อใคร
 คนที่ได้รับผลประโยชน์ คือใคร เราได้อะไร เราจะต้องทำให้เขาเห็นว่า เราทำจริงหรือไม่ จริงใจกับ
 เขาหรือไม่ ถ้าจริงใจกับเขาแล้ว เขาก็ให้ความร่วมมือกับเรา อย่างเช่น จิตอาสาที่มาทำงานกับศูนย์
 ฟื้นฟูฯ หนึ่งปีที่ผ่านมา ไม่มีค่าตอบแทนเลย เขาช่วยเรา 1 ปีเต็ม ๆ หลังจากครบ 1 ปี ตูลึงจึงเริ่มให้
 ค่าตอบแทน การบริหารจัดการของท่าน จะเน้นชุมชนเป็นหลักและทำกิจกรรมหลายอย่าง ผลของ
 กิจกรรมที่เกิดขึ้นนั้น ตูลึงเจ้าอาวาส ท่านพอใจมาก ท่านบอกว่า พอใจเกินที่คิดไว้ ไม่คิดว่าจะมี
 วันนี้ได้ เพราะท่านถือปัจจุบันเป็นเกณฑ์ ถ้าปัจจุบันดี อนาคตก็จะดีตาม ท่านบอกว่า “ตุลึง ทำงาน
 ทุกวันนี้ ไม่มีเงินนำหน้า ไม่ว่าจะ เป็นโครงการเยาวชน หรือโครงการผู้สูงอายุ ไม่มีเงินนำหน้า
 ใครจะให้ก็เอา ไม่ให้ก็ไม่เอาเพราะถือว่า เราทำด้วยใจ ของรางวัลต่าง ๆ ก็คือสังฆทานของวัดเอง”
 มีอยู่ครั้งหนึ่งที่โรงพยาบาลสันทรายร่วมกับศูนย์อนามัยที่ 10 เชียงใหม่ ขอใช้สถานที่วัดห้วยเกี๋ยง
 อบรมเรื่องการดูแลผู้สูงอายุ ตูลึงเจ้าอาวาส ก็มีแนวคิดว่าจะพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุในหมู่บ้านได้
 อย่างไร เมื่อเรามีต้นทุนคือ แกนนำที่ได้รับการอบรมไปแล้ว ท่านน่าจะช่วยสนับสนุนได้บ้าง
 เพื่อให้การดำเนินงานการดูแลผู้ป่วยสูงอายุภายในหมู่บ้านเป็นรูปธรรม ดังนั้น ท่านจึงเชิญแกนนำ
 ผู้สูงอายุ แกนนำเยาวชนมาประชุม เพื่อปรึกษาหารือหาแนวทาง ทำให้ได้รูปแบบการเยี่ยมผู้ป่วย
 โดยมีพระสงฆ์ ผู้สูงอายุและเยาวชนในหมู่บ้านร่วมกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ออกไป
 เยี่ยมผู้ป่วยตามบ้าน ซึ่งตุลึงเจ้าอาวาส จะเป็นผู้สนับสนุนของเยี่ยม ซึ่งก็คือสังฆทานของวัดนั่นเอง
 โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2551”

การดำเนินงานของตุลึงเจ้าอาวาส ได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากพระสงฆ์ภายใต้การปกครองและกลุ่มศรัทธาของท่าน คุณลักษณะส่วนตัวของท่าน ทำให้ชุมชนเกิดความเลื่อมใสศรัทธา พร้อมทั้งจะช่วยสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ภายในวัด อีกทั้งท่านยังได้ดำเนินงานในบทบาทของการเป็นผู้ประสานการทำงานร่วมกันระหว่างแนวทางของสงฆ์กับหลักการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ทั้งฝ่ายการศึกษา การสาธารณสุขและการปกครอง จากการทำท่านเป็นผู้ที่สนใจใฝ่รู้ในเรื่องราวของสังคมในด้านต่างๆ อยู่เสมอ จึงทำให้ท่านสามารถพัฒนาอัตลักษณ์สู่การเป็นพระสงฆ์ตามอุดมคติได้อย่างไม่ยากเย็น ดังที่ นางวรรณ วิจารณ์ อายุ 44 ปี กลุ่มแม่บ้านและจิตอาสา กล่าวว่า “ตุลึงท่าน เป็นพระผู้มีบารมี พุทธชาติ น่าเชื่อถือ และความคิดของท่าน ก็ก้าวไกล ทำอะไรก็ประสบความสำเร็จทุกอย่าง ในอดีต ส่วนใหญ่ จะไปวัดทำบุญเฉพาะวันศีล ปอยหลวง เราก็มักจะไปช่วยแต่นาน ๆ ครั้ง ไม่เหมือนปัจจุบันที่วัดมีทุกอย่าง กิจกรรมก็เยอะ การไปวัด ไม่จำเป็นต้องเป็นวันพระ วันศีล วันไหนๆ ก็ไปได้ตลอดเวลา เพราะมีงานให้ทำได้ตลอด” ด้านนายธีระวัฒน์ ปาจันทร์ อายุ 47 ปี อดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านห้วยเกียง ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง รองนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองแม่ใจ กล่าวว่า “แต่ก่อนสมัยผมได้รับเลือกตั้งเป็นผู้ใหญ่บ้านใหม่ ๆ ท่านเจ้าอาวาส ก็จะประสานงานกับผมทุกครั้ง เวลาที่มีกิจกรรมหรือมีโครงการใหม่ ๆ ในวัด การตั้งศูนย์ฟื้นฟูฯ ในวัดครั้งแรก ผมก็ไม่เห็นด้วย เพราะคิดว่าไม่ใช่กิจของสงฆ์ แต่พอได้เข้ามาร่วมเป็นคณะทำงาน และมีโอกาสได้ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานอื่นๆ ทำให้ความคิดของผมเปลี่ยนไป และที่สำคัญ ผมได้นำเรื่องที่เป็นประโยชน์เช่นนี้ ไปเผยแพร่ให้สมาชิกในหมู่บ้าน นอกจากทำให้ชาวบ้านไม่ต่อต้านแล้ว ยังให้ความร่วมมือ เข้ามามีส่วนร่วม เสียสละเวลา กำลังกาย กำลังทรัพย์ มาช่วยกิจกรรมของวัดอย่างต่อเนื่องจนถึงทุกวันนี้”

การควบคุม (Controlling)

การที่กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข คัดเลือกให้วัดห้วยเกียงเป็นวัดนำร่องต้นแบบศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน เนื่องจากวัดห้วยเกียง มีกิจกรรมพัฒนาชุมชนอย่างหลากหลาย เป็นสถานที่ศึกษาดูงานของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ซึ่งผลสำเร็จของกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากพระสงฆ์ในวัดและกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ ในการทำกิจกรรม ดังนั้น การบริหารจัดการของเจ้าอาวาส จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้กิจกรรมต่าง ๆ นั้นประสบผลสำเร็จได้ การควบคุม เป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารจัดการที่จะกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตูลึงเจ้าอาวาส กล่าวว่า ท่านจะใช้หลักพระธรรมวินัย ในการควบคุม ดูแลการปฏิบัติงาน ของพระสงฆ์ในวัด เพราะพระธรรมวินัยคือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงตรัสแสดงและบัญญัติไว้ ทั้งนี้ เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้ศึกษา ขอนำคำกล่าวปาถกฐาของท่านพระธรรมปิฎกที่เกี่ยวกับพระธรรมวินัย มาอธิบายเพิ่มเติม

ซึ่งท่านได้กล่าวไว้ว่า “พระธรรมวินัยเป็นสิ่งที่กำกับพระเณร ให้เจริญในไตรสิกขาและทำวัดให้เป็นแหล่งแผ่ธรรม ขยายปัญญาสู่ชุมชน” (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2554 : ออนไลน์) นอกจากนี้ คีฎุงเจ้าอาวาส ยังได้กล่าวอีกว่า พระธรรมวินัย ได้กำหนดให้พระสงฆ์ ต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ไม่ให้เป็น ที่ครหาของชาวบ้านและสร้างภาพพจน์ที่ดี ให้แก่วงการสงฆ์ ซึ่งสิ่งที่คีฎุงทำ ตั้งแต่ในอดีต ปัจจุบันและจะทำต่อไปในอนาคตนั้น จะทำภายใต้ขอบเขตของพระธรรมวินัย คีฎุงเห็นว่า พระสงฆ์ ไม่ควรเป็นเพียงที่ปรึกษาด้านศาสนาพินิจเท่านั้น แต่ควรมีบทบาทในการพัฒนาการดำเนินชีวิตประจำวันของชุมชนด้วย เพราะวัดเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน” นอกจากนี้ คีฎุงเจ้าอาวาส จะใช้พระธรรมวินัยในการควบคุมความประพฤติของพระสงฆ์แล้ว ท่านยังใช้อำนาจการบริหารของท่านในการควบคุมด้วย เพราะรูปแบบการปกครองของสงฆ์ เป็นลักษณะสังคัมแบบเบ็ดเสร็จที่มีการรวมอำนาจทางการบริหารและมีโครงสร้างอำนาจในการปกครองอย่างเป็นลำดับชั้น ดังที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 37 ได้กำหนดให้ เจ้าอาวาส มีหน้าที่ 4 ประการ คือ 1) บำรุงรักษาวัด จัดกิจกรรมและศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี 2) ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีอยู่หรือพำนักอาศัยอยู่ในวัดนั้น ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม 3) เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอน พระธรรมวินัย แก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ 4) ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล และมาตรา 38 ได้กำหนดให้ เจ้าอาวาส มีอำนาจ 3 ประการ คือ 1) ห้ามบรรพชิตและคฤหัสถ์ ซึ่งมีได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาส เข้าไปอยู่อาศัยในวัด 2) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ ซึ่งไม่อยู่ในโอวาทของเจ้าอาวาส ออกไปเสียจากวัด 3) สั่งให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่มีอยู่ หรือพำนักอาศัยในวัด ทำงานภายในวัด หรือให้ทำทัณฑ์บน หรือให้ขอขมาโทษ เมื่อบรรพชิตหรือคฤหัสถ์ในวัดนั้น ประพฤติผิดคำสั่งเจ้าอาวาส ซึ่งได้สั่งโดยชอบด้วยพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ หรือคำสั่งของมหาเถรสมาคม

คีฎุง เป็นเจ้าอาวาส ดังนั้น ท่านจึงมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการวัดค่อนข้างมาก ท่านสามารถใช้อำนาจของท่านในการควบคุมการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในวัด ให้เป็นไปตามเป้าหมายของวัดที่กำหนดเอาไว้ได้ อีกทั้ง ท่านยังมีตำแหน่งเป็นเจ้าคณะตำบลหนองหารด้วย ดังนั้น เมื่อท่านขอความร่วมมือจากวัด หรือกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ก็มักจะได้รับการสนับสนุน ทั้งด้านงบประมาณและกำลังคนอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ คีฎุงเจ้าอาวาส ยังมีกฎเกณฑ์สำหรับพระสงฆ์สามเณร ที่มาบวชอยู่ที่วัดด้วย ท่านบอกแก่ผู้ศึกษาว่า “ทุกวันนี้ คีฎุงอยู่ได้ ก็เพราะข้าวปลาอาหารหรือปัจจัยที่ชาวบ้านถวายให้ มีสิ่งใดที่คีฎุงสามารถตอบแทนคืนชาวบ้านได้ คีฎุงก็ยินดี เพราะเข้ามาในวัด บริเวณวัด ห้องน้ำ ต้องสะอาดเรียบร้อย พระภิกษุสามเณรรูปใดก็เกียจ ก็อยู่วัดนี้ไม่ได้ เรื่องนี้

เป็นเรื่องสำคัญของตุลึง ถ้ามีพระภิกษุสามเณรมาขอจำพรรษาที่วัด ต้องมีเงื่อนไขข้อนี้” ตูลึงยังกล่าวอีกว่า ท่านให้โอกาสแก่คนอื่นเสมอ เช่น หากมีคนมาขอบวช ถึงแม้ว่าจะมีประวัติที่ไม่ดี ท่านก็จะให้โอกาส เพราะท่านถือคติว่า “อดีตไม่สำคัญ ปัจจุบันฉันรักเธอ” แต่ต้องมีคุณภาพตามเงื่อนไขข้างต้น หากพระสงฆ์สามเณรรูปใด ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข ท่านจะว่ากล่าวตักเตือนก่อน 3 ครั้ง หากมีครั้งที่ 4 ก็อยู่ที่วัดห้วยเกียงไม่ได้ เพราะถือว่าได้พูดคุยกันแล้ว ตูลึงเจ้าอาวาสจะมีความเคียดแค้นในการควบคุมความประพฤติและการปฏิบัติงานของพระสงฆ์ในวัด ทำให้พระสงฆ์มีวินัย รับผิดชอบงานในหน้าที่ของตนเอง ส่งผลให้วัดห้วยเกียงมีความสะอาดเรียบร้อย เป็นที่ชื่นชมของชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามาศึกษาคุณงามที่วัด

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่า ตูลึงเจ้าอาวาส จะมีอำนาจในการบริหารแบบเบ็ดเสร็จ แต่ท่านก็ยังเชื่ออยู่เสมอว่า “การกระจายอำนาจ” และ “การมีส่วนร่วม” เป็นสิ่งที่ทำให้งานประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพ ดังนั้น ตูลึงเจ้าอาวาส จึงได้กระจายอำนาจให้พระสงฆ์ในวัด ได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามลำดับชั้น โดยมีรองเจ้าอาวาส ปฏิบัติงานแทนและควบคุมดูแลไว้ ต่อจากท่าน อีกชั้นหนึ่ง รวมทั้ง ให้มีผู้รับผิดชอบงานการเงินการบัญชีด้วย นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการประชุมเพื่อแบ่งงาน หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในวัด โดยตูลึงจะให้พระสงฆ์ กำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ภายในวัดเอง ท่านจะเป็นเพียงผู้ให้นโยบายเท่านั้น ส่วนงานกิจกรรมอื่น ๆ ของกลุ่มเครือข่าย ที่มาทำงานภายในวัด ตูลึงเจ้าอาวาส ก็ดำเนินการเช่นเดียวกับการบริหารจัดการวัดห้วยเกียง กล่าวคือท่านจะให้อำนาจการบริหารจัดการแก่ผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม โดยท่านจะเป็นผู้ให้นโยบายและเป็นที่ปรึกษาในยามที่มีปัญหาเท่านั้น

ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการบริหารจัดการวัดต้นแบบศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน

ปัญหาด้านการวางแผน

ด้วยความต้องการที่จะฟื้นฟูบทบาทของพระสงฆ์ให้ดำรงอยู่ในสังคมได้ ตูลึงเจ้าอาวาสก็ได้ตัดสินใจมุ่งมั่นดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสืบทอดและเผยแผ่พระศาสนา รวมทั้งสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชน ในขณะเดียวกัน ก็เปิดโอกาสในการเรียนรู้และรับรู้เรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ จากสังคมทางโลก เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ซึ่งการเรียนรู้และการเรียนรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ ของทางโลก ทำให้ท่านได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต เมื่อท่าน ได้รับรู้สภาพปัญหาของผู้ป่วย ท่านจึงมีความมุ่งมั่นในการที่จะช่วยเหลือผู้ที่เดือดร้อนและมาขอความช่วยเหลือจากท่าน รวมทั้ง อาจจะสามารถป้องกันปัญหาที่จะเกิดแก่บุคคลอื่น ๆ ในอนาคตได้ ซึ่งท่านได้เล่าว่า “ก่อนที่ตูลึงจะจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาตในวัดนี้

มีเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลสันทรายมาขอให้ตุลึงช่วยสนับสนุนอาคารสถานที่ อุปกรณ์ที่ใช้ในการดูแลผู้ป่วย ตูลึงก็ตอบตกลงทันที เพราะตุลึง จะเข้าใจปัญหาของผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต เนื่องจากพ่อของตุลึง ก็เป็นโรคนี้เหมือนกัน และจากการที่ตุลึง ได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยในศูนย์ฟื้นฟูฯ ทำให้รู้ว่าทั้งตัวผู้ป่วยและญาติ มีความเครียดมาก ผู้ป่วยบางคน มารับบริการในวันหรือสองวันแรก ร้องไห้บ้าง ไม่ยอมพูดจาบ้าง ซึ่งผู้ป่วยที่มารับบริการในวันแรก จะต้องพบกับเจ้าหน้าที่และตุลึงก่อนทุกครั้ง เพื่อทำความเข้าใจถึงการรักษา จากการที่ตุลึง ได้มีโอกาสพูดคุยกับผู้ป่วย ตูลึงก็จะสามารถประเมินได้ว่า ผู้ป่วยมีปัญหาด้านจิตใจหรือไม่ ถ้ามี ตูลึงก็จะให้คำปรึกษา พูดคุยกับผู้ป่วยและญาติพร้อมกัน ไป และในวันต่อมา ตูลึงก็สังเกตเห็นว่า ผู้ป่วยและญาติ เริ่มปรับตัวได้ เริ่มพูด เริ่มยิ้ม เริ่มหัวเราะได้”

การดำเนินกิจกรรมดังกล่าวของวัดห้วยเกียงในระยะแรกนั้น ตูลึงเจ้าอาวาส ต้องต่อสู้กับคำถามที่ว่า “การจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต ในวัดนั้น รักษาไปเพื่ออะไร กิจนี้ ไม่ใช่ของสงฆ์” ตูลึงเจ้าอาวาส ต้องทำความเข้าใจกับชุมชน โดยทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการรักษาฟื้นฟูผู้ป่วยหรือผู้สูงอายุ เริ่มต้นจากการทำให้รู้ว่าเมื่อเจ็บป่วย จะมีวัดคอยเยียวยาดูแลได้ วัดอยู่ในชุมชน ผู้ป่วยไม่ต้องเดินทางไปรักษาไกล ๆ ซึ่งในระยะแรกต้องจ้อชาวบ้าน ต่อเมื่อผู้ป่วยได้รับการดูแลให้ดีขึ้น ก็ได้ใจ ชาวที่ออกไป ทำให้ชาวบ้านอยากเข้ามามีส่วนร่วม ชาวบ้าน เริ่มมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ รวมถึงการประสานความร่วมมือระหว่าง วัดและโรงพยาบาลที่เข้มแข็ง จึงทำให้สามารถดึงชาวบ้านมาร่วมได้ในรูปแบบของอาสาสมัคร (คนของชุมชน) เริ่มต้นจากการต้องขอร้องชาวบ้านให้มาช่วย แต่พอนานวันเข้า ชาวบ้านร้องขอเข้ามาช่วยเหลือ ตูลึงเจ้าอาวาส ก็เป็นตัวอย่างในการส่งเสริมสุขภาพ โดยตัวท่านเอง ได้เริ่มปฏิบัติกรลดไขมันในเลือด และไม่ทำให้ตัวท่านอ้วน สิ่งที่ตูลึงเจ้าอาวาส ได้ทำนั้น เป็นการเติมเต็มมิติจิตวิญญาณให้กับผู้ที่ทุกข์ร้อน ทำให้ผู้ป่วยเข้าใจถึงธรรมชาติ เป็นโรคเป็นเรื่องธรรมดา ไม่หายก็ตาย แต่สำหรับผู้ป่วย ใช้คำว่า “หาย” เพื่อให้กำลังใจ ซึ่งผู้ป่วยโดยทั่วไปส่วนใหญ่ จะทำใจไม่ได้ เพราะโรครุนแรง รับสภาพของตนเองไม่ได้ จึงต้องการการปรับสภาพจิตใจให้รับสภาพของโรคให้ได้ ซึ่งตูลึงเจ้าอาวาส จะรับผิดชอบส่วนนี้ ตูลึงท่านกล่าวว่า “ปัญหาที่สำคัญ คือการยอมรับของชุมชน แม้แต่ตูลึงปลุกต้นไม้ในวัด ก็มีบางคนไม่เห็นด้วย การเปิดศูนย์ฟื้นฟูฯ ก็เช่นกัน ตูลึงมารู้ภายหลังว่ามีชาวบ้านไม่เห็นด้วย คิดว่าไม่ใช่กิจของสงฆ์ที่จะมาทำเช่นนี้” ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การวางแผนในระยะแรก ตูลึงเจ้าอาวาส ขาดการสื่อสารกับชุมชน โดยเฉพาะผู้นำหมู่บ้านและกลุ่มแกนนำต่าง ๆ ชุมชนขาดการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกัน ระหว่างวัดกับชุมชน เมื่อตูลึงเจ้าอาวาส รับทราบปัญหาที่เกิดขึ้น ท่านจึงพยายามแก้ปัญหา ด้วยการสื่อสารกับผู้นำชุมชนในขณะนั้นคือ นายธีระวัฒน์ ปาขันธุ์ ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านประสานทำความเข้าใจกับชุมชน ชุมชนก็เริ่ม

เข้าใจการดำเนินงานของวัดมากขึ้น หลังจากนั้น ไม่ว่าตุลึงเจ้าอาวาส จะดำเนินกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม เช่น กิจกรรมผู้สูงอายุสัญจร โครงการธรรมทายาท จัดทำห้องสมุดวัดห้วยเกียง ฯลฯ ท่านจะต้องขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้านและกลุ่มแกนนำต่างๆ ทุกครั้ง โดยท่านจะอธิบายและชี้แจงเหตุผลให้ผู้ใหญ่บ้าน ได้รับรู้และรับทราบ เมื่อผู้นำเข้าใจแล้ว ก็ไม่ยากที่จะประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกในชุมชนเข้าใจได้ นอกจากนี้ ตุลึงเจ้าอาวาส ยังใช้วิธีพูดคุย สอบถามความคิดเห็นจากชาวบ้านที่มาทำบุญที่วัดในวันพระ ถึงกิจกรรมต่างๆ ที่วัดดำเนินการด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตรวจสอบดูว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับสิ่งที่ท่านทำหรือไม่ อย่างไร

ปัญหาด้านการจัดองค์การ

การจัดองค์การของวัดห้วยเกียง เคยประสบปัญหาอยู่บ้าง ดังที่ตุลึงเจ้าอาวาส ได้เล่าให้ผู้ศึกษาฟังว่า ในระยะแรก ที่ตุลึงมีแนวคิดที่จะจัดตั้ง ศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุในวัดห้วยเกียง เนื่องจากในชุมชน มีผู้สูงอายุป่วยเป็น โรคอัมพฤกษ์ อัมพาต ซึ่งตุลึงเห็นแล้ว รู้สึกสงสาร อยากจะช่วยเหลือ ตุลึงจึงได้ชักชวนพระสงฆ์ในวัด ไปดูงานที่วัดทุ่งบ่อเป็น จังหวัดลำปาง แล้วนำแนวทางการปฏิบัติงานของวัดทุ่งบ่อเป็น กลับมาดำเนินการดูแลผู้ป่วยสูงอายุ ที่วัดห้วยเกียง โดยได้ขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขโรงพยาบาลสันทราย ให้เข้ามาดูแลผู้ป่วยที่วัดในบางครั้ง แต่การดำเนินการดังกล่าว ทำได้เพียงระยะหนึ่งเท่านั้น ต้องล้มเลิกไป ทั้งนี้ เนื่องจากวัดห้วยเกียงยังขาดความพร้อมทางด้านบุคลากรที่มีความรู้เฉพาะทาง เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลสันทราย ต้องกลับไปทำงานที่โรงพยาบาล ไม่สามารถดูแลผู้ป่วยได้เต็มเวลา ส่วนพระสงฆ์ในวัดเอง ก็สามารถช่วยได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น จนกระทั่งต่อมา เมื่อโรงพยาบาลสันทรายมีนโยบายเชิงรุก ให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกมาประจำหมู่บ้าน โดยให้ไปเรียนรู้และทำงานร่วมกับชาวบ้าน และได้มาขอจัดตั้ง ศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต ภายในวัดห้วยเกียง ตุลึงเจ้าอาวาส จึงพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส ด้วยการตอบรับการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูฯ ในทันที เพราะท่านมองเห็นว่า เป็นโอกาสของวัดห้วยเกียงที่จะมีทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ในการดูแลรักษาผู้ป่วยสูงอายุในชุมชน การดำเนินงานของศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาต วัดห้วยเกียง จึงได้เริ่มต้นขึ้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมา

ตุลึงเจ้าอาวาสกล่าวว่า การจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูผู้ป่วยอัมพฤกษ์ อัมพาตในครั้งแรกนั้น เป็นการให้บริการแบบให้เปล่า ไม่คิดค่าใช้จ่าย เนื่องจากได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เป็นค่าตอบแทนอาสาสมัครฟื้นฟูที่มาช่วยดูแลผู้พิการ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลสันทราย เป็นระยะเวลา 1 ปี ในระยะแรก ศูนย์ฟื้นฟูอัมพฤกษ์ อัมพาต มีผู้ป่วยมารับบริการประมาณ 3 - 4 คนต่อวัน ต่อมา เริ่มมีผู้มารับบริการเพิ่มมากขึ้นเป็น 10 - 15 คน

ต่อวัน และในปัจจุบัน มีผู้รับบริการเฉลี่ยวันละ 20 คนต่อวัน ปัญหาที่ตามมาคือ ผู้ดูแลผู้ป่วยมีจำนวนไม่เพียงพอ ผู้ดูแลเหล่านี้ ไม่ได้รับค่าตอบแทน แต่วัดมีสวัสดิการให้คือ อาหารกลางวัน 1 มื้อเท่านั้น นอกจากนี้ ยังมีปัญหาในด้านอุปกรณ์ วัสดุคิบต่างๆ มีไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้ป่วยที่มารับบริการ ต้องหาซื้อ จากแหล่งอื่น ทำให้ค่าใช้จ่ายของศูนย์ฯ เพิ่มมากขึ้น เมื่อบงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน หดลง ตู๋ลุงเจ้าอาวาส ร่วมกับเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลสันทราย จึงได้จัดการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรึกษาหารือว่า จะทำอย่างไรให้ศูนย์ฟื้นฟูฯ สามารถดำเนินการต่อไปได้ ผู้ป่วยและญาติ จึงมีมติว่า ในการมารับบริการแต่ละครั้ง ผู้ป่วยจะบริจาคให้ทางวัดคนละ 50 บาทและจะต้องมีญาติมาดูแลด้วย เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ดูแลผู้ป่วยในศูนย์ฟื้นฟูฯ นอกจากนี้ รายได้จากการมารับบริการของผู้ป่วยแล้ว ศูนย์ฟื้นฟูฯ ก็จะได้รับงบประมาณจากการบริจาคของผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาการทำงานของตู๋ลุงเจ้าอาวาส และงบประมาณจากการศึกษาดูงานของหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งทำให้ศูนย์ฟื้นฟูฯ มีรายได้เลี้ยงตัวเองและสามารถดำเนินการมาได้ จนถึงปัจจุบัน

ปัญหาด้านการนำและสั่งการ

ด้านการนำและการสั่งการ ในการบริหารจัดการภายในวัดห้วยเกียงนั้น ตู๋ลุงเจ้าอาวาสกล่าวว่า ไม่มีปัญหามากนัก เนื่องจากการดำเนินงานของท่าน มักจะได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากพระสงฆ์ ศรัทธาในชุมชน กลุ่มต่างๆ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในวัด รวมถึงเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการต่างๆ ที่เข้ามาประสานงานกับท่านอย่างสม่ำเสมอ แต่อาจมีปัญหาอยู่บ้างในระยะแรก ซึ่งตู๋ลุงเจ้าอาวาส ได้อธิบายว่า อาจเนื่องมาจาก การที่ท่านขาดการสื่อสารที่มีคุณภาพกับผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้ชุมชนไม่เข้าใจและไม่ยอมรับในสิ่งที่ท่านทำ ต่างวิพากษ์วิจารณ์ท่านไปต่าง ๆ นานา ซึ่งตู๋ลุงเจ้าอาวาสเอง ท่านก็ยินดีรับฟังในสิ่งที่ชุมชนสะท้อนกลับมา พยายามปรับปรุงแก้ไข และอธิบายถึงเหตุผล อดทนรอคอยให้งานที่ท่านนั้นเกิดผลสำเร็จ เมื่อเห็นผลแล้ว ชุมชนก็จะยอมรับเอง เพราะท่านมีความเชื่อว่า คนในชุมชนนั้น เป็นผู้ที่อยู่กับปัญหาและรู้จักปัญหาของชุมชนดีที่สุด แต่เขาอาจจะมองเห็นปัญหาเหล่านั้นได้ไม่ชัดเจน หรือเข้าไปไม่ถึงแก่นแท้ของปัญหา ต่อเมื่อมีบุคคลอื่นมาช่วยวิเคราะห์ชี้แนะ เขาจึงจะมองเห็นสาเหตุของปัญหาของชุมชนได้เด่นชัดขึ้น เมื่อชุมชนเข้าใจและยอมรับการทำงานของตู๋ลุงเจ้าอาวาสแล้ว ท่านจึงพยายามชักจูงให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน เพื่อเรียนรู้ปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาด้วยตัวเอง และนำไปสู่การหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

ปัญหาด้านการควบคุม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ระบบการบริหารจัดการของพระสงฆ์นั้น เป็นระบบการบริหารจัดการแบบเบ็ดเสร็จ ดังนั้น ตู๋ลุงเจ้าอาวาส จึงสามารถใช้อำนาจในการสั่งการได้อย่างเด็ดขาด ทำให้การควบคุมดูแลพระสงฆ์ในวัดและการดำเนินงานต่างๆ ภายในวัดนั้น ไม่มีปัญหาแต่ประการใด เพราะหากมีปัญหา ท่านก็สามารถใช้อำนาจหน้าที่ของการเป็นเจ้าอาวาส จัดการกับปัญหาเหล่านั้นได้

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีปัญหาข้อขัดข้องบางประการอยู่บ้างในช่วงการดำเนินการบริหารจัดการ ตามที่กล่าวมาเบื้องต้น แต่ตู๋ลุงเจ้าอาวาส ก็ยังเชื่อมั่นอยู่เสมอว่า การกระจายอำนาจในการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายต่างๆ นั้น เป็นวิธีการที่ทำให้การบริหารจัดการวัดต้นแบบศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน ก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ตามที่คาดหวังไว้

สิ่งที่จะทำต่อไปในอนาคต

ชราบาล

จากการทำงานที่ผ่านมา ถึงแม้จะมีปัญหาอุปสรรคในการทำงานอยู่บ้าง แต่ตู๋ลุงเจ้าอาวาสก็ไม่เคยย่อท้อต่ออุปสรรคเหล่านั้น กลับยังเป็นแรงกระตุ้นให้ท่านริเริ่ม โครงการใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนและพัฒนาชุมชนต่อไป ตู๋ลุงเจ้าอาวาสเล่าให้ผู้ที่ศึกษาฟังว่าขณะนี้ท่านได้ริเริ่มโครงการ “ชราบาล” (เป็นชื่อที่ตู๋ลุงตั้งขึ้นเอง) สืบเนื่องจากท่านได้รับทราบข่าวว่ามีผู้สูงอายุบางคน กลางวันต้องอยู่บ้านคนเดียว แล้วเกิดอุบัติเหตุ หกล้ม ต้องเข้าโรงพยาบาลและเสียชีวิตลงในที่สุด ตู๋ลุงเจ้าอาวาส จึงมีแนวคิดที่จะจัดทำโครงการชราบาล เพื่อเป็นโครงการที่จะดูแล ผู้สูงอายุในชุมชนและรอบ ๆ ชุมชน โดยเฉพาะ ท่านจึงนำแนวคิดของท่านไปปรึกษากับพระสงฆ์ คณะกรรมการวัด ผู้นำหมู่บ้าน ผู้สูงอายุ แพทย์โรงพยาบาลสันทรายและนายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองแม่โจ้ ซึ่งแนวคิดของท่านได้รับการตอบรับจากแกนนำเหล่านี้เป็นอย่างดี

โครงการชราบาล มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้บริการผู้สูงอายุ ให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมทำยามว่าง นอกเหนือจากการประดิษฐ์ของใช้ภูมิปัญญาที่วัดทำอยู่แล้ว “ชราบาล” เกิดขึ้นจากแนวคิดที่ตู๋ลุงเจ้าอาวาสเห็นว่า ขณะนี้ ผู้สูงอายุกำลังเผชิญกับความเหงาและความเครียด เนื่องจากเป็นวัยที่ว่างจากการทำงานแล้ว บางคน ในระหว่างวันต้องอยู่คนเดียว เนื่องจากลูกหลานต้องไปทำงาน ไปเรียนหนังสือ ไม่มีคนดูแล อาจเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ ได้ง่าย และในบางครั้ง ผู้สูงอายุเองอาจพูดคุยกับลูกหลานไม่รู้เรื่อง เพราะวัยต่างกันมาก เกิดช่องว่างระหว่างวัย เมื่อผู้สูงอายุอยู่ว่าง ๆ ไม่มีกิจกรรมทำหรือไม่ได้พูดคุยบ้าง ก็จะทำให้เกิดความเครียดและรู้สึกเหงา ตู๋ลุงเจ้าอาวาสจึงมีแนวคิดว่า วัดน่าจะมิกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ผ่อนคลาย ให้วัดได้เป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุในชุมชน

เพื่อมาพบปะพูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกับคนในวัยเดียวกัน โดยจะมีกิจกรรมฝึกสมอง มีเครื่องคอมพิวเตอร์ไว้ให้ผู้สูงอายุได้เล่นเกมส์ ฯลฯ “ชราบาล” เป็นโครงการที่คล้ายกับ “อนุบาล” แตกต่างเพียงวัยของผู้รับบริการเท่านั้น กล่าวคือ ผู้รับบริการของ “ชราบาล” จะเป็นผู้สูงอายุ ส่วน “อนุบาล” ผู้รับบริการจะเป็นเด็กเล็ก ๆ ซึ่งขณะนี้ โครงการชราบาล กำลังอยู่ระหว่างการก่อสร้าง อาคารที่จะใช้ทำกิจกรรม โดยเทศบาลเมืองแม่โจ้ให้การสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้าง และเมื่อการก่อสร้างแล้วเสร็จ เทศบาลเมืองแม่โจ้จะให้การสนับสนุนเจ้าหน้าที่ อีกจำนวน 2 คน เพื่อให้มาปฏิบัติงานในโครงการชราบาลของวัดห้วยเกียงด้วย

ผู้ศึกษามีความเห็นว่ โครงการ “ชราบาล” เป็นกุศโลบายอีกประการหนึ่งที่ผู้สูงอายุอาศัยใช้ในการดึงคนในชุมชนให้มาวัด อีกทั้ง ผู้สูงอายุนั้น เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในชีวิตมากมาย หากวัดสามารถนำประสบการณ์ของผู้สูงอายุเหล่านั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ก็จะเป็นผลดีแก่วัดเป็นอย่างมาก เพราะเมื่อผู้สูงอายุมาร่วมทุกวันแล้ว การที่ท่านจะปรึกษาหารือเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัด ก็ทำได้ง่ายขึ้น อีกทั้ง ผู้สูงอายุเองก็จะสามารถนำข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของวัด ไปเล่าสู่กันฟังที่บ้าน ลูกหลานที่บ้านก็ได้รับรู้ข่าวสารของวัด อันจะเป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัดได้อีกทางหนึ่ง และวัดเองก็จะได้รับความร่วมมือจากลูกหลานของผู้สูงอายุด้วย

ข้อสรุปในเชิงการบริหารจัดการบางประการของวัดต้นแบบศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน

จากการศึกษาประสบการณ์ในการบริหารจัดการวัดต้นแบบศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน ของพระครูสุทธธรรมานุสิฐ วุฒเมธี หรือผู้สูงอายุวัดห้วยเกียง ผู้ศึกษาได้ค้นพบข้อสรุปในเชิงการบริหารจัดการบางประการ พอสรุปได้ดังนี้

ด้านการวางแผน (Planning) ท่านใช้กรอบภารกิจหลัก 6 ด้านของวัดเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน กิจกรรมทุกกิจกรรมที่วัดทำ ยึดความต้องการและประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก ใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยท่านจะให้ความสำคัญกับปัญหาของชุมชน ต้องการช่วยแก้ไข้ปัญหาของชุมชน ต้องการให้คนเข้าวัดและต้องการคืนกำไรให้กับชุมชน ท่านจึงได้กำหนดเป้าหมายหลักของวัดคือ ทำให้วัดมีคุณค่าสำหรับคนในชุมชนทุกคน เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนในชุมชน โดยเริ่มต้นจากการพัฒนาวัดให้สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยก่อน จากนั้นนำคณะทำงานไปศึกษาดูงานจากวัดพัฒนาต้นแบบต่าง ๆ นำแนวคิดที่ได้มาประชุมปรึกษาหารือ เพื่อหารูปแบบในการให้บริการและวางแผนร่วมกันในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมศักยภาพของกลุ่มผู้สูงอายุ เด็กและเยาวชน เช่น จัดกิจกรรมเสียงตามสาย “ลูกหลานบ้านเฮามาเล่าที่อู่ฟัง” ซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในชุมชนแล้ว ยังเป็นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของวัดด้วย

ด้านการจัดองค์การ (Organizing) ท่านได้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบภายในวัด โดยยึดหลัก “วางคนให้ถูกกับงาน” มอบหมายให้พระสงฆ์ทำงานตามความถนัดของตน ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดแบบบูรณาการ โดยเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย “บวร” อันได้แก่ บ้าน วัด โรงเรียนและส่วนราชการ โดยชุมชนและส่วนราชการ จะมีหน้าที่ในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ส่วนวัดจะเอื้อเพื่อสถานที่ ที่ผู้สูงอายุอาศัยและพระสงฆ์ในวัด จะทำหน้าที่ดูแลทางด้านจิตใจ ให้กำลังใจ หรือที่เรียกว่าการทำ “มิตรภาพบำบัด” เน้นการสร้างกลุ่มดำเนินงานตามธรรมชาติ ไม่บังคับจัดตั้ง โดยการสร้างสัมพันธ์ภาพกับคนทุกวัย โดยเฉพาะเด็ก ๆ ท่านจะใช้กลยุทธ์ในการชักจูงเด็กเข้าวัด โดยผ่านอาหาร ขนมและผลไม้ที่ญาติโยมนำมาถวาย เมื่อเด็กมาวัด ผู้ใหญ่น้อย 2 คนก็จะตามมา ผู้ใหญ่เหล่านั้นก็จะเป็นที่กำลังกายและกำลังความคิดที่สำคัญ ในการพัฒนาวัดต่อไป ส่วนการบริหารจัดการงบประมาณ ท่านจะแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านการเงินและบัญชีของวัด มีคณะกรรมการวัดดูแลงบประมาณที่ได้มาจากการทอดผ้าป่าหรือทอดกฐิน การใช้จ่ายงบประมาณต่าง ๆ จะดำเนินการโดยคณะกรรมการ ผู้สูงอายุอาสาจะไม่เข้ามาเกี่ยวข้องหรือส่งจ่ายเงินด้วยตนเอง งบประมาณของกิจกรรมอื่น ๆ ที่ดำเนินการอยู่ในวัด ก็มอบหมายให้คณะกรรมการของแต่ละกิจกรรมดูแลเอง และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ ของวัด ท่านใช้การสื่อสาร ผ่านกิจกรรมเสียงตามสาย “ลูกหลานบ้านเฮามาเล่าที่อึ้ง” และผ่านเว็บไซต์ “ศูนย์การเรียนรู้วัดห้วยเกียง” จัดทำโดยกลุ่มละอ่อนใกล้วัด ซึ่งได้ประโยชน์ 2 ทาง เพราะนอกจากจะได้ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของวัดแล้ว ยังได้พัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในชุมชนด้วย รวมถึง การที่ผู้สูงเปิดประตูวัดเพื่อต้อนรับผู้คนตลอดเวลา ก็ถือเป็นการประชาสัมพันธ์วัดได้อีกทางหนึ่ง

ด้านการนำและสั่งการ (Leading and Directing) เนื่องจากท่านมีคุณลักษณะของการเป็นผู้นำ เป็นแบบอย่างที่ดี มีความตั้งใจจริงในการทำงาน คุณลักษณะเหล่านี้ ทำให้พระสงฆ์และชุมชนเกิดความเลื่อมใสศรัทธาและให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด ท่านใช้เทคนิคในการทำงานคือ ใช้คนให้เป็น โดยมอบหมายงานให้ทำตามบทบาทหน้าที่และความถนัดของเขา ส่วนตัวท่านทำหน้าที่เป็นผู้ประสาน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างแนวทางของสงฆ์กับหลักการทำงานของภาครัฐร่วมกับชุมชน ท่านใช้ความจริงใจ สนใจปัญหาของชุมชน และเน้นประโยชน์ของชุมชนเป็นหลักในการทำงาน

ด้านการควบคุม (Controlling) ในการทำงานโดยส่วนใหญ่แล้ว ท่านจะใช้หลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมเป็นหลัก โดยท่านจะมอบอำนาจในการตัดสินใจให้แก่ผู้รับผิดชอบงานแต่ละด้าน ตัวท่านจะเป็นเพียงผู้ให้นโยบายและเป็นที่ปรึกษา ส่วนการปกครองพระสงฆ์ภายในวัด ท่านจะใช้หลักพระธรรมวินัยและอำนาจในการบริหารตามรูปแบบการปกครองของคณะสงฆ์

ในการควบคุมการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของพระสงฆ์ภายในวัด เนื่องจากท่านดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดห้วยเกียงและเป็นเจ้าคณะตำบลหนองหารด้วย ดังนั้น ท่านจึงมีอำนาจในการบริหารจัดการค่อนข้างมาก เมื่อขอความร่วมมือจากวัดและเครือข่ายต่าง ๆ ก็ทำให้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี นอกจากนี้ ท่านยังได้กำหนดกฎเกณฑ์ให้พระสงฆ์และสามเณรที่มาจำพรรษาอยู่ที่วัด ต้องกินกำไรผู้สังคัม โดยท่านจะให้โอกาสพระสงฆ์และสามเณรทุกรูปมาจำพรรษาอยู่ที่วัด แต่ต้องมีคุณภาพตามเงื่อนไขของท่าน หากไม่ปฏิบัติตาม ท่านก็จะใช้อำนาจของการเป็นเจ้าอาวาสลงโทษในขั้นเด็ดขาด คือให้ออกจากวัดไป

เมื่อมีปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการ ส่วนใหญ่ ท่านจะใช้วิธีการสื่อสารในการแก้ปัญหา โดยผ่านกิจกรรมเสียงตามสาย การประชุมเพื่อปรึกษาหารือ การพูดคุยกับผู้นำหมู่บ้าน เพื่อแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ไปสู่คนในชุมชน แต่อาจมีบางครั้งที่ชาวบ้านบางคนไม่เข้าใจ ท่านก็จะใช้เวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ เพื่อให้ทุกคนเห็นผลของการทำงาน ดังเช่น การปลูกต้นไม้ในวัด เมื่อเริ่มต้นปลูก ชาวบ้านบางกลุ่มไม่เห็นด้วย เพราะเห็นว่าทำให้เกะกะในบริเวณวัด ศูलगเจ้าอาวาสก็ได้พยายามอธิบายเหตุผล แต่ชาวบ้านเหล่านั้นก็ยังไม่เห็นด้วย ท่านจึงเสียบเสี้ยว แล้วปลูกต่อไป รอให้ต้นไม้เหล่านั้นเติบโตเต็มที่และให้ร่มเงา นอกจากจะทำให้วัดร่มรื่นแล้ว ท่านยังใช้บริเวณดังกล่าวจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของวัด โดยไม่ต้องกางเต็นท์ ซึ่งปัจจุบันชาวบ้านก็เข้าใจและเห็นประโยชน์ของการปลูกต้นไม้ในวัดของศูलगเจ้าอาวาส จะอย่างไรก็ตาม ท่านก็ยังให้ความสำคัญกับการสื่อสารกับคนในชุมชนมากที่สุด ดังที่ท่านกล่าวว่า “การที่วัดจะทำอะไรก็ตาม ถ้าขาดการสื่อสารที่ชัดเจนแล้ว จะทำให้การบริหารจัดการวัดล้มเหลว เพราะการสื่อสารนั้น นอกจากจะทำให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันแล้ว ยังสามารถใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อีกด้วย”